

Нійл САЙМОН

КОМЕДІЯ

Моїм матері та батькові

**ДІЯ ПЕРША
КАРТИНА ПЕРША**

На сцені — невеличкий будинок-бунгало в Західному Голлівуді. Це досить непоказна оселя, обставлена дешевими пошарпаними меблями. До вітальні примикає кухонька, маленька спальня і крихітна ванна кімната. Вхідні двері ведуть на подвір'ячко з трьома деревами.

Дев'ять година ясного, сонячного каліфорнійського ранку. Грає радіо. На ганку перед дверима стоїть невелика на зріст дівчина років двадцяти, в обрізаних джинсах, військовій куртці та береті, грубих вовняних шкарпетках і спортивних черевиках; за плечима в неї рюкзак, у руці — старенька валіза. Це — ЛІБІ ТАКЕР, дівчина заповзятлива та самостійна, що невдовзі й виявиться.

У ванній СТЕФІ БЛОНДЕЛ, приваблива жінка років під сорок, розчісує волосся.

ЛІБІ натискає кнопку дзвоника. СТЕФІ виходить до вітальні, вимикає радіо, йде до дверей і відчиняє.

Перекладено за виданням: I Ought to Be in Pictures. A New Comedy by Neil Simon. — New York; Random House.

© 1980, 1981 by Neil Simon.

© В. І. Митрофанов, 1994, переклад.

Нійл Саймон (нар. 1927 р.) — відомий американський драматург, чії комедії незмінно мають гучний успіх на театральних підмостках Америки та інших країн світу, визнаються «найкращими п'єсами сезону», подовгу не сходять зі сцени й з не меншим успіхом екранізуються. Починаючи з 1961 року, коли з'явилась його перша п'єса «Приходь заграй на ріжку», Нійл Саймон на довгі роки стає загальноновизнаним «улюбленцем Бродвею», і майже жоден театральний сезон не минає без його нової блискучої комедії. «Босоніж у парку», «Дивне подружжя», «Зореносна дівчина», «Останній із найпалкіших коханців», «В'язень Другої авеню», «Обіцянки, обіцянки...» — ось лише вибірковий їх перелік. 1973 року драматург пише п'єсу «Добрий лікар», поклавши в основу її кілька оповідань А. П. Чехова і ввівши узагальнений образ самого письменника з його роздумами про життя і творчість, — і саме ця п'єса знаменує собою поворот її автора від суто розважальних, ексцентричних і часом відверто фарсових комедій до серйознішої тематики, що вже не вкладається у звичні бродвейські рамки. До таких «серйозних», за висловом самого Саймона, комедій належить і п'єса «Хочу зніматися в кіно» (1980), де драматург у легкій іронічній формі розкриває досить складні психологічні взаємини між героями.

ЛІБІ. Привіт!

СТЕФІ. Привіт. Вам чогось треба?

ЛІБІ (*заглядає до кімнати*). Та не знаю. Я не певна, чи туди потрапила.

СТЕФІ. А кого ви шукаєте?

ЛІБІ. Герб Такер тут мешкає?

СТЕФІ. Тут.

ЛІБІ. А котрий це Герб Такер?

СТЕФІ. Я не знала, що їх є багато. А котрий вам потрібен? (*Піднімає з ганку залишену листоношею газету.*)

ЛІБІ. Це той Герб Такер, що працює в кіно?

СТЕФІ. Так...

ЛІБІ. Той, що пише сценарії?

СТЕФІ. Так. А що ви хотіли? (*Повертається до кімнати.*)

ЛІБІ. Мені треба з ним побалакати. Він удома?

СТЕФІ. Він ще спить. Даруйте, я не маю часу. Чи не скажете ви мені, про що йдеться?

ЛІБІ. Це справа особиста... А ви його дружина?

СТЕФІ. Ні, не дружина... А ви його знайома?

ЛІБІ. Ні. Я його дочка.

Пауза.

СТЕФІ (*видимо вражена*). Його дочка?

ЛІБІ. Мене звать Лібі. Лібі Такер. Я з Нью-Йорка.

СТЕФІ. Он як...

ЛІБІ. Здається, я вас ошелесила?

СТЕФІ. Та ні, чого ж.

ЛІБІ. Але ж трішечки є, правда?

СТЕФІ. Ну, хіба що трішечки... Заходьте, будь ласка. Сідайте.

Лібі входить до кімнати, ставить на підлогу валізу.

Він не казав, що ви маєте приїхати.

ЛІБІ. А він і не знав про це. Тут у нього контора чи помешкання?

СТЕФІ. І те, і те. Він тут і мешкає, і працює.

ЛІБІ. Зрозуміло.

СТЕФІ. Ви сподівались побачити інше?

ЛІБІ. Та не знаю. У нас там свої уявлення про Голлівуд. А такий гармидер я маю і в Брукліні.

СТЕФІ. Взагалі-то сюди двічі на тиждень приходиться жінка, прибирає в домі.

ЛІБІ. Але вже тиждень не приходила, еге ж?

СТЕФІ. Не знаю. Я тут буваю не так часто.

ЛІБІ. А-а, то ви мешкаєте не тут?

СТЕФІ. Ні. (*Подає руку.*) Мене звать Стефі Блондел.

ЛІБІ. Рада з вами познайомитися, Стефі Блондел. (*Потискає руку.*)

СТЕФІ. А ви приїхали погостювати?

ЛІБІ (*озирається довкола*). Та ні. Я б сказала — у справі.

СТЕФІ. Розумію... Може, вас чимось пригостити?

ЛІБІ. Залюбки випила б склянку води. У мене таке враження, ніби я поглинула всю пилкуку штату Арізона.

СТЕФІ (*йде до кухонної раковини*). А оцю свою штуку ви не скинете?

ЛІБІ. Яку штуку?

СТЕФІ. Рюкзак.

ЛІБІ. О Боже, я й забула, що він і досі в мене за плечима. (*Скидає рюкзак.*) Коли попотягаєш його три тижні, то здається, ніби він приріс до тебе.

СТЕФІ. Герб має встати з хвилини на хвилину. Страшенно не люблю його будити. Останнім часом він дуже погано спить. (*Подає Лібі склянку з водою.*)

ЛІБІ. Он як? Щось негаразд?

СТЕФІ. Та ні. Просто трохи відихався.

ЛІБІ. Мабуть, забагато всяких задумів? (*П'є воду.*)

СТЕФІ. Атож, працює він напружено.

ЛІБІ (*гідливо кривиться*). О Боже, оце така вода? Та її ж можна їсти ложкою!

СТЕФІ. Може, після нью-йоркської вона справді не дуже смакує. А взагалі йому давно слід би придбати фільтра.

ЛІБІ. І рибальську снасть.

СТЕФІ. Певно, щось таке і він сказав би. Ви говорите достоту як він.

ЛІБІ. Ви маєте на увазі нью-йоркський акцент?

СТЕФІ. Ні. Взагалі манеру говорити. Мабуть, ви успадкували від нього почуття гумору.

ЛІБІ. Ну що ж, це чи не єдине, що він мені залишив. (*Роздивляється довкола.*)

СТЕФІ. Я так розумію, що школу ви вже закінчили.

ЛІБІ. Ви хочете спитати, чи вчуся я в коледжі? Ні.

СТЕФІ. Бо десь не так давно ваш батько казав, що ви вже, мабуть, вступили до коледжу.

ЛІБІ. Ну, він не дуже в курсі моїх справ, чи не так?.. Ні, до Гарварду я не вступила, як і три мільйони інших учорашніх школярів. Я — акторка.

СТЕФІ. Справді?

ЛІБІ. Авжеж.

СТЕФІ. Професіональна акторка?

ЛІБІ. Атож. Можна сказати, професіональна. Ну, звісно, не зірка. Якби я була зіркою, ви б дізналися про це, тільки-но я назвала себе: Лібі Такер!

СТЕФІ. А граєте переважно в театрі?

ЛІБІ. Та ні, не зовсім. Переважно пробуюся.

СТЕФІ. Але ж ви вчилися.

ЛІБІ. Ви маєте на увазі — в театральній школі? Ні. Не мала на це ні часу, ні грошей. Трохи приробляла в галантерейному відділі магазину «Ебрегем і Штраус». Але мене мало не прийняли на стипендію до акторської студії.

СТЕФІ. А що ж сталося?

ЛІБІ. Та нічого. Просто не прийняли.

СТЕФІ. Зрозуміло. Отож ви вирішили приїхати сюди. А батькові перед цим не написали абощо?

ЛІБІ. Чого ж не написала? Написала, коли мені було дев'ять років... А відповідь отримала у дванадцять. (*Озирається.*) Тут що — тільки одна спальня?

СТЕФІ. Так... Я саме збиралася піти чогось купити. Ваш батько не дуже турбується, чи є в нього щось у холодильнику.

ЛІБІ. Коли це через мене, то не варто завдавати собі клопоту. Я хочу сказати — ота вода цілком замінила мені сніданок.

СТЕФІ. Якщо я не піду, він сам ніколи нічого не купить. Та й крамниця тут недалеко, за рогом.

ЛІБІ. А ви давно його знаєте?

СТЕФІ. Близько двох років. Ми час від часу зустрічаємось.

ЛІБІ. Два роки — і тільки «час від часу»?

СТЕФІ. Та бачте, я працюю, маю двоє дітей. Це нелегко.

ЛІБІ. Атож, розумію. У моєї мами такі самі труднощі.

Стефі пускає ці слова повз вуха.

То що він за людина?

СТЕФІ. Ви хочете сказати, що зовсім його не знаєте?

ЛІБІ. Не знаю.

СТЕФІ. Пробачте.

ЛІБІ. Е, невелика важниця. Зі мною все гаразд. Цілком могла б вирости неврастенічкою, але тепер це вже позаду.

СТЕФІ. Рада за вас... Вас виховувала мати?

ЛІБІ (*проводить рукою по талії*). До отакої завбільшки. А далі я сама себе виховувала. Мама весь час працювала, та й про мого братика Робі мусила дбати. Як по правді, то за матір і за батька була мені бабуся. Це вона прищепила мені почуття цілеспрямованості і впевненість у собі. Ви ж, звісно, помітили, яка я самовпевнена. Це одразу впадає в око.

СТЕФІ. Помітила. Ту ж мить, як ви сказали: «Привіт!»... А як ви сюди дісталися?

ЛІБІ. Доїхала автобусом до Денвера, а далі «голосувала» на попутні. Та коли ти не показна із себе, то поголосуєш-поголосуєш руками, а тоді тюпаєш ногами. А знаєте, воно й непогано. Я мала змогу побачити Америку, вона мала змогу побачити мене. Ми справили одна на одну величезне враження.

СТЕФІ. Може, я все-таки розбуджу його, а? Скажу, що ви приїхали.

ЛІБІ. Та ні, краще не треба. Я вже начебто все сама обміркувала, щоб маю йому сказати. Я витримаю.

СТЕФІ. Мене турбує, чи витримає він.

ЛІБІ. А, ви думаете, це буде для нього удар? У нього що — негаразд із серцем? -

СТЕФІ. Та ні.

ЛІБІ. Може, спершу написати йому записку й підсунути під двері?

СТЕФІ. Ой, та все буде добре. Мабуть, я надміру потерпаю за нього.

ЛІБІ. Я навіть не знаю, який він із себе. Ніколи не бачила бодай його фотографії. І як його називати, не знаю.

СТЕФІ. Не знаєте, як називати?

ЛІБІ. Ну, для мене він усе ж таки не «тато», а якщо я казатиму «містер Такер», то навряд чи здобуду його прихильність.

СТЕФІ. Слухайте, коли це для вас така проблема, спитайте його самого. Він зрозуміє. Він дуже милий чоловік, повірте.

ЛІБІ. Справді? А що ж у ньому такого милого?

СТЕФІ. Та ви постривайте. Самі побачите.

ЛІБІ. Оце ж і бабуся так само мені казала тиждень тому на кладовищі.

СТЕФІ. А що — хтось помер?

ЛІБІ. Еге ж. Бабуся. Майже шість років тому. Але я час від часу ходжу туди побалакати з нею.

СТЕФІ. Боюся, я вас не зовсім зрозуміла.

ЛІБІ. Та певне. Для вас це якась маячня. Коли я сказала мамі, що бабуся й досі розмовляє зі мною, вона подумала, що я захворіла, й хотіла дати мені ліки... Більшості людей це важко пояснити. Але я завжди покладалася в усьому на бабуся. І тепер, коли мені її дуже бракує, вона якимсь чином добувається до мене.

Стефі пильно дивиться на неї.

Ось і ви дивитесь на мене, як на схиблену. Присягаюся вам, я не з тих, кому ввижаються чудеса. Нічого надприродного в цьому немає.

СТЕФІ. Та ні, здається, тепер я вас розумію.

ЛІБІ. Вона вичитує мені, коли я забагато їм чи замало сплю. А от минулого тижня говорила до мене дуже мало, бо якраз перед тим посварилася з дідусем. Їхні могилки поруч.

СТЕФІ. А він теж з вами розмовляє?

ЛІБІ. Як він не розмовляє з бабусяю, то чом має розмовляти зі мною?

СТЕФІ. Признаюся вам щиро, мені й самій дуже часто цього хочеться. Піти отак на кладовище та побалакати з мамою, розказати їй про все, що зі мною діється. Але я щоразу тамую це бажання, бо воно здається мені нерозумним. *(Підходить до телефону й починає набирати номер.)*

ЛІБІ. О, чи я цього не знаю! Одного разу в мене ночувала моя подружка, а о третій годині ночі я мала отаку розмову з бабусяю. То ця подружка вранці утекла навіть не снідавши.

СТЕФІ *(в телефонну трубку)*. Три-сім-сім. Мене не викликали на студію?..

ЛІБІ. Ви теж працюєте в кіно?!

СТЕФІ. Еге. Гримеркою. В «Колампії».

ЛІБІ. На кіностудії «Колампія пікчерз»?! Ой, я зараз упаду!

СТЕФІ *(в трубку)*. Якщо зателефонують зі студії, скажіть, що я буду о пів на одинадцяті. Дякую. *(Кладе трубку.)*

ЛІБІ. А кого ви гримуете? І справжніх зірок теж?

СТЕФІ. Ну звісно.

ЛІБІ. Вона каже «ну звісно!» Наче я таке щодня чую! А назвіть хоч одну зірку. Справді велику. Яку найбільшу ви гримували?

СТЕФІ. Не знаю навіть... Ну, може, Джейн Фонду?

ЛІБІ. ДЖЕЙН ФОНДУ?! Ви торкались обличчя Джейн Фонди?! Та вона ж єдина акторка у світі, на яку я хотіла б скидатися! Я взяла її життя за взірець для себе. Я відчуваю в собі стільки спільного з нею. Просто воно ще не пробилося назовні.

СТЕФІ. Ну гаразд, колись, як матимете час, під'їдете до мене на студію, і я вам усе там покажу. *(Бере свою сумочку й рушає до надвірних дверей.)*

ЛІБІ *(іде за нею)*. Ви сказали — коли я матиму час? Так наче я його не маю. Багато разів мені дзвонили, відколи я тут?

СТЕФІ. Тоді ніяких проблем. Я все влаштую.

ЛІБІ. От їй-богу, ви мені одразу ж сподобались, як тільки я побачила у дверях ваше обличчя. Може, махнути рукою на свого старого батечка та оселитись у вас?

СТЕФІ. А ви що — маєте такий намір? Оселитись у нього?

ЛІБІ. Та ще не знаю. Побачимо, чи схоче він бодай привітатися зі мною...

Стефі зупиняється на ганку, обмірковуючи останню фразу Лібі. Тим часом Лібі повертається в дім і зачиняє за собою надвірні двері. Стефі йде. Лібі роздивляється по кімнаті, тоді сідає. Дзвонить телефон. Вона поглядає на двері спальні, тоді кидається зняти трубку, щоб телефон не збудив батька.

(У трубку.) Алло!.. Кого?.. Е-е... ні. Він ще спить... Ні, це... е-е... ну, сказати б, його дочка... Еге ж. Звісно, я можу записати. *(Бере олівця.)* Заждіть хвилиночку, я знайду клаптик паперу. *(Шукає серед безладу на письмовому столі. Нарешті знаходить папір у верхній шухляді. У трубку.)* Алло, диктуйте... «Дзвонив Стен Маркс. Телекомпанія Ен-бі-сі сценарій відхилила. Може, звернутися знов до Сі-бі-ес». Це все?.. Так, записала. Нема за що. До побачення. *(Кладе трубку.)*

Відчиняються двері спальні. Виходить заспаний ГЕРБ ТАКЕР, у піжамних штанах і старій майці-піврукавці. Рушає просто до кавника.

(Обертається і помічає його.) О! Привіт!

ГЕРБ. *(не дивлячись на неї)*. А я й не чув, як ти встала.

ЛІБІ. Це тому, що я й не ночувала тут.

ГЕРБ *(дивиться на неї)*. Я думав, це Стефі. *(Гукає.)* Стефі!

ЛІБІ. Вона пішла до крамниці.

ГЕРБ. Цебто Стефі?

ЛІБІ. Еге.

ГЕРБ. А ви хто?

ЛІБІ. Лібі.

ГЕРБ. То ви нова прибиральниця, Лібі?

ЛІБІ. Ні. Я просто Лібі.

ГЕРБ. А, ви Стефіна племінниця.

ЛІБІ. Ні.

ГЕРБ. Ну годі-бо, дитино. Ще надто рання година загадувати мені загадки. Що ви за Лібі?

ЛІБІ. Лібі Такер.

ГЕРБ *(ніяк не реагує)*. Лібі Такер?

ЛІБІ. Лібі Гледіс Такер... Дочка Бланш.

ГЕРБ. Що ви таке кажете?

ЛІБІ. Кажу, я ваша дочка. Я, власне, не хотіла звалитись на вас отак зненацька. Мабуть, це для вас страшенний удар, а?

ГЕРБ. Еге. Трохи є. Трохи є... Постривай-но хвилиночку, гаразд? Я тільки вип'ю трохи кави. *(Наливає в чашку і відсьорбує.)*

ЛІБІ. Певне, я мала б спершу подзвонити вам, але мені здавалося, по телефону буде важче все сказати, ніж особисто... Як ви себе почуваєте?

ГЕРБ. Чудово... Чудово... От тільки сьорбну ще трішечки кави... *(П'є із чашки.)*

ЛІБІ. Я приїхала ще вчора, ото ж зайду, думаю, навідаю.

ГЕРБ. Ну от і навідала, еге ж?

ЛІБІ. Я знайшла вашу адресу в телефонній книзі.

ГЕРБ. Знайшла в телефонній книзі, еге ж?

ЛІБІ. Еге ж... Я трохи поквапилась, правда?

ГЕРБ. Атож, трохи поквапилась... Це справді жахливо... А де ота... як її?..

ЛІБІ. Стефі?

ГЕРБ. Стефі. Куди вона пішла?

ЛІБІ. До крамниці. Вона ось-ось повернеться. Пішла купити чогось на сніданок.

ГЕРБ. Ой, як погано. Я хотів, щоб вона познайомилася з тобою.

ЛІБІ. А ми вже знайомі.

ГЕРБ. Де це ти познайомилась із Стефі?

ЛІБІ. Отут біля дверей. Вона відчинила мені, і я ввійшла.

ГЕРБ. А-а, он як. Виходить, оце щойно.

ЛІБІ. Коли я прийшла навідати вас.

ГЕРБ. Гарзд, я вже зрозумів. Зрозумів. Я вже у нормі... О Боже, яка несподіванка!.. А для тебе це теж несподіванка?

ЛІБІ. Та ні. Я ж знала, що маю приїхати.

ГЕРБ. І коли це ти надумала?

ЛІБІ. Років зо два тому. Весь цей час я відкладала гроші, щоб приїхати сюди.

ГЕРБ. Просто неймовірно. А я ж оце тільки днями говорив про тебе отій... як її?

ЛІБІ. Стефі?

ГЕРБ. Стефі. Мені раптом почали випадати з пам'яті імена. Ти вже пробач. Я трохи стуманілий. Десь із годину тому прийняв снодійну таблетку.

ЛІБІ. З годину тому?

ГЕРБ. Я звичайно тягну з цим до останнього, намагаюся заснути сам. Зажди-но хвилиночку, гарзд? (*Іде до раковини і хлюпає водою собі на обличчя.*) Слухай, спусти, будь ласка, оту штору на вікні. Забагато світла мене нервує.

ЛІБІ. Ви не любите сонця?

ГЕРБ. Але ж не в такій кількості. Воно тут світить цілий день, цілий рік — і отак уже шістнадцять років.

ЛІБІ. А мені до душі така погода. Але я чула, що тут бувають великі зливи. (*Спускає штору.*)

ГЕРБ. Раз на рік. Дві години лє як з відра, а решту року — суцільне сонце.

ЛІБІ. Я думала, ви весь такий засмаглий...

ГЕРБ. Терпіти не можу сонця. Воно припікає мене крізь усі шпарини. Отож мушу ховатися.

ЛІБІ. А для мене після нью-йоркських зим це справжній рай!

ГЕРБ. Та дарма, скоро вже цьому кінець. Я переїжджаю звідси. Нагледів собі гарну місцинку в Голлівуд-Хіллз, у горах. За два-три тижні й вирушу. Ось тільки залагоджу тут одну справу.

ЛІБІ. Яку справу?

ГЕРБ. Та таку собі... У своєму ділі. От-от маю укласти дуже вигідний контракт. Для тебе це речі незрозумілі.

ЛІБІ (*бере записку*). Ой, зовсім забула. Тут для вас записка. Дзвонив Стен Маркс. Сказав, що Ен-бі-сі відхилила сценарій, то чи не звернетесь ви знов до Сі-бі-ес?

ГЕРБ (*читає записку*). Он як... Ну, це не таке вже й важливе. Це не та справа, про яку я казав... А в тебе гарний почерк. Літеру «в» ти пишеш так само, як я.

ЛІБІ (*гордо*). Справді? Виходить, успадкувала, еге?

ГЕРБ. О Боже, ніяк не можу повірити, що ти вже така доросла. Ану повернися. Дай я роздивлюся на тебе.

ЛІБІ. Прошу, дивіться. Більша я вже не виросту.

ГЕРБ. І не треба. Ти й так у нормі.

ЛІБІ. Як креветка.

ГЕРБ. Просто мініатюрна. Я й не хотів би, щоб ти була більша. А втім, ти ще маєш час підрости... Скільки тобі років?

ЛІБІ. На останній день народження минуло дев'ятнадцять.

ГЕРБ. Дев'ятнадцять? Уже? Не може бути!

ЛІБІ. Ще й як може.

ГЕРБ. Ти народилася в грудні, так? Тринадцятого чи чотирнадцятого грудня...

ЛІБІ. Так. П'ятого липня.

ГЕРБ. П'ятого липня... Авжеж. Я добре пам'ятаю той день. Я тоді саме повернувся зі стадіону. Грали «Янки» й «Червоні гетри». Перемогли «Янки» — п'ять три. Ще, пригадую, Хенк Бауер з Беррою провели останній м'яч...

ЛІБІ. Атож, дні народження ви добре пам'ятаєте.

ГЕРБ. А тепер ти он яка гарна дівчина, справжня юна дама.

ЛІБІ. Та яка там гарна.

ГЕРБ. Звісно, що гарна. Хто сказав, що ти не гарна?

ЛІБІ. Але ж ніхто й ніколи не казав, що *гарна*.

ГЕРБ. Як це так? А я ж оце сказав.

ЛІБІ. Ну, це до уваги не береться. Ви ж мій батько.

ГЕРБ. Воно-то так, але коли ж це було!

ЛІБІ. Тоді дякую. Я рада, що ви вважаєте мене гарною.

ГЕРБ. Ти дуже гарненька. І вигляд маєш здоровий... такий, розумієш...

ЛІБІ. Еге ж. Товста!

ГЕРБ. Ти не товста. Ти... натоптана.

ЛІБІ. Один біс. І те, і те жир.

ГЕРБ. Ну що ж, ти можеш собі думати як хочеш. А я вважаю, що ти гарненька... О Боже, така врочиста подія, а я сиджу тут як нечупара, у м'ятій піжамі... Треба б надягти піджак абощо... *(Накидає на плечі стару куртку.)*

ЛІБІ. Знаєте, я почуваю себе трохи ніяково...

ГЕРБ. Ніяково? Чому?

ЛІБІ. Та не знаю, як вас називати...

ГЕРБ. Ти не знаєш, як називати свого батька? Рідного батька?.. Я маю ім'я, то й називай мене Герб, як же ще...

ЛІБІ. Герб?

ГЕРБ. Ну тобто, коли хочеш, можеш називати мене батьком чи татом, теж буде гаразд. Я просто не знаю, як тобі зручніше. Минуло стільки часу... Та, як на мене, Герб цілком підходить.

ЛІБІ. Гаразд, Гербе. То чи не час нам поручкатися чи як там ще годиться? Коли вже ми перейшли на ім'я і на «ти»... Як ти гадаєш?

ГЕРБ. Та чого там «поручкаємось»! Бога ради, краще вже я тебе поцілую!

Лібі рвучко ступає до нього. Герб бере її за плечі і цмокає збоку в голову. Видимо розчарована, вона відступає.

А як там живе твоя мати?

ЛІБІ. Дуже добре.

ГЕРБ. Так і не вийшла заміж?

ЛІБІ. Ні. Ходив до неї років зо два такий собі містер Слоткін, різник із супермаркету. Добрий був чоловік — носив нам ягнятину, телячі відбивні і всяке таке.

ГЕРБ. Ну і як? Щось із того вийшло?

ЛІБІ. Ні. Коли він почав приносити курячі крильця, ми зрозуміли, що роман скінчився.

ГЕРБ. А як там Карл?

ЛІБІ. Хто-хто?

ГЕРБ. Карл. Твій братик.

ЛІБІ. Ти хочеш сказати — Робі?

ГЕРБ. Який Робі? Його звуть Карл.

ЛІБІ. Зроду не чула ні про якого Карла.

ГЕРБ. Ну як же! Його назвали на честь Карла Габела, найславетнішого забійника за всю історію бейсбольної Національної ліги.

ЛІБІ. Тоді він мав би сказати мені про це. А так він вважає, що його звати Роберт.

ГЕРБ. Виходить, вона змінила йому ім'я? Таке гарне ім'я — Карл!

ЛІБІ. Ти ж його не бачив. Який там з нього Карл! Він товстун-коротун — типовий Робін.

ГЕРБ. А знаєш, чому вона це зробила? Тому що ненавиділа бейсбол. Завжди лаяла мене, коли я йшов на стадіон. Це що, такий страшний гріх — піти подивитись на гру? Бейсбол — найкращий вид спорту, винайдений людиною.

ЛІБІ. А ім'я Лібі тобі подобається?

ГЕРБ. Звичайно, подобається. І завжди подобалось.

ЛІБІ. Мене теж названо на честь якогось бейсболіста?

ГЕРБ. Тебе названо на честь моєї матері. Ти її ніколи не бачила. Вона померла, коли тебе ще на світі не було... То що там поробляє Робі? Ходить до школи?

ЛІБІ. Так.

ГЕРБ. Міцний хлопчина? У бейсбол грає?

ЛІБІ. Ні. Він грає на піаніно.

ГЕРБ. На піаніно? А в бейсбол що — не любить?

ЛІБІ. Боїться пошкодити собі пальці.

ГЕРБ. То хай грає у софтбол, м'яким м'ячем.

ЛІБІ. Час від часу він грає в пінг-понг.

ГЕРБ. Он як? І добре грає?

ЛІБІ. Один раз обіграв бабусю.

ГЕРБ. Отже, до великого спорту йому далеко. *(Помічає, що Лібі жує крекер.)* Гей! Навіщо ти їси сухі крекери? Я маю свіжі фрукти. Апельсини з власного саду. Онде, бачиш, дерево у дворі. *(Бере з кошика апельсин і кидає його Лібі.)* Лови!

Лібі ловить апельсин.

Молодець! Добра хватка! Може, хоч ти в нашій сім'ї маєш хист до бейсболу... Ну ж бо, покуштуй.

Лібі надкушує апельсин.

Соковитий, правда ж?

ЛІБІ. Його тільки в купальнику їсти.

ГЕРБ. Іди-но сюди. Я тобі щось покажу.

Виходить на ганок.

Онде, бачиш? То моє апельсинове дерево. Я сам його виростив. Сам посадив. Сам підгодував. Можна сказати, створив його. Це *моє* дерево.

ЛІБІ. Я думала, тільки Бог може створити дерево.

ГЕРБ. Це там у вас на Сході. А тут, на Заході, кожен може... А онде моє лимонове дерево. От уже ніколи не думав, що я здатен на таке. Колись я ганяв на нью-йоркському асфальті замість м'яча дерев'яну цурку, а ось тепер вирощую лимоніві та апельсиніві дерева.

ЛІБІ. А оте третє що?

ГЕРБ. Та якесь казна-що, воно мені як болячка на гузні. Родить самі кісточки. Я його не вирощував. Так і було при будинку. Дерев'яні — вони наче люди. Як ти про них не подбаєш, то й вони тобі нічого не дадуть.

ЛІБІ. Атож... Я таких людей знаю.

ГЕРБ *(дивиться на неї, намагаючись збагнути, до чого її іронія; потім бадьоро)*. То які в тебе тут плани? Просто оглянути місто? Провести канікули, чи як? Та ти сідай, будь ласка. А де ти спинилася?

ЛІБІ. Цю ніч перебула в мотелі. «Каса Валентіно», знаєш? Там замість рушників дають туалетний папір.

ГЕРБ. Яка дурниця! У мене ж вистачає місця. Чом би тобі не пожити зі мною, поки ти тут?

ЛІБІ. Ні, я не можу.

ГЕРБ. І чути не хочу ніяких «не можу».

ЛІБІ. Це неможливо. Ні.

ГЕРБ. Усе, домовились. Згода?

ЛІБІ. Ну гаразд. Дякую.

ГЕРБ. Скільки ти думаєш тут пробути?

ЛІБІ. До кінця своїх днів.

ГЕРБ (дивиться на неї, посміхається). Як тебе розуміти?

ЛІБІ. Усе залежатиме від того, як піде моя кар'єра.

ГЕРБ. Тобто яка кар'єра?

ЛІБІ. Я хочу працювати в кіно.

ГЕРБ. Ти хочеш працювати... де, ти сказала?

ЛІБІ. В кіно. На кіностудії. Телебачення я теж не виключаю, але справжня моя мета — кіно.

ГЕРБ. Зрозуміло... Кіно, гм... Ти обрала собі нелегке діло.

ЛІБІ. Ти також і, здається, живеш нівроку... (Раптом озирється довокола й розуміє, що сказала не те.)

ГЕРБ. І що ж ти думаєш там робити?

ЛІБІ. Грати!

ГЕРБ. Грати? Ти хочеш стати акторкою? В кіно? Мушу тобі сказати, для цього потрібна ще й така абищиця, як талант.

ЛІБІ. Талант я маю. Неабиякий талант. Дехто каже, що я такий собі Дагвін Хофмен жіночого роду.

ГЕРБ. Хто це каже?

ЛІБІ. Робі і бабуся.

ГЕРБ. А де ти грала?

ЛІБІ. Та в різних місцях.

ГЕРБ. Де саме?

ЛІБІ. В Ерасмуській середній школі. Ми ставили «Міс Джін Броді в розквіті літ».

ГЕРБ. Он як? І кого ж ти там грала?

ЛІБІ. Нікого. Я була дублеркою.

ГЕРБ. На яку роль? Джін Броді?

ЛІБІ. Ні. На одну з її учениць. Сенді.

ГЕРБ. Сенді? Зрозуміло... Ну, а на сцену ти хоч раз виходила?

ЛІБІ. Ні. Ми зіграли всього дві вистави. Зате я освітлювала сцену.

ГЕРБ. А, то ти була освітлювачкою.

ЛІБІ. Помічницею освітлювачки.

ГЕРБ. Так-так. Отже ти була помічницею освітлювачки і дублеркою на роль Сенді у двох виставах «Міс Джін Броді в розквіті літ» в Ерасмуській середній школі.

ЛІБІ. Перед літніми канікулами.

ГЕРБ. ...Перед літніми канікулами. Я б не сказав, що це багатий досвід.

ЛІБІ. Та звісно, що ні. Скоріш це можна назвати скромним початком. Але я вірю в свої сили.

ГЕРБ. Це грандіозно. Це те, що справді важить. Та, на жаль, у цьому нашому ділі і всі інші вірять у свої сили... А що ти скажеш, коли від тебе зажадають творчого звіту?

ЛІБІ. Чого-чого?

ГЕРБ. Творчого звіту. Це перелік того, що ти зробила в мистецтві. Не думаю, що досить буде розказати, як ти орудувала софітами в Ерасмуській середній школі.

ЛІБІ. Я можу їм щось прочитати напам'ять, хіба ні? Навіть узяла з собою книжку п'ес-одноактівок, яку щодня читаю вголос удома. І таки добре читаю. Справді добре. Часом так розчулююсь, що сама плачу. Атож, талант я маю, треба тільки дати йому вихід.

ГЕРБ. І як вихід ти обрала кіно?

ЛІБІ. Так. Бо рішучості та впевненості мені не бракує. Тріпоче в мені й отой невеличкий вогник, немов у газовому пальничку, і хтось має тільки викрутити газ, щоб спалахнуло полум'я.

ГЕРБ. І хто ж, по-твоєму, має його викрутити?

ЛІБІ. Не знаю. Хтось із тутешнього люду. Із світу кіно. Скажімо, якийсь режисер... чи сценарист. Хтось, кому захочеться дати шанс ще невідомому дівчиську з Брукліна.

ГЕРБ. (киває головою). І той «хтось» живе тут, під боком?

ЛІБІ. Я не мала на увазі тебе.

ГЕРБ. Та й я просто спитав.

ЛІБІ. Але якби ти згодився зателефонувати комусь і замовити за мене слівце — звісно, не з приязні до мене, і не з обов'язку, і не з почуття вини,— то я була б тобі дуже вдячна.

ГЕРБ. Хто навчив тебе так говорити?

ЛІБІ. Як — «так»?

ГЕРБ. Натяками, манівцями, з якимись вихилясами. Коли маєш щось мені сказати — кажи навпростець.

ЛІБІ. Гаразд, слухай. Загалом я б радніше померла, ніж попрохала б тебе про щось, але так сталося, що ти переді мною в боргу.

ГЕРБ. Що-що?

ЛІБІ. У боргу, кажу. І заборгував мені дуже багато. Отож бабуся й сказала: «Ідь, дитино, до Каліфорнії, і нехай він розплачується».

ГЕРБ. Он як. То це тобі бабуся так сказала?

ЛІБІ. Еге ж. Три тижні тому на кладовищі «Маунт-Геброн».

ГЕРБ. А що ви там робили, на тому кладовищі?

ЛІБІ. Вона там живе. Тобто, вона померла, і її там поховали. Поруч із дідусем.

ГЕРБ. Померла? А я й не знав. Пробач. Коли ж це сталося?

ЛІБІ. Шість років тому, чотирнадцятого липня.

ГЕРБ. А коли ж ти з нею розмовляла?

ЛІБІ. Тиждень тому.

ГЕРБ. *Тиждень* тому?!

ЛІБІ. І місяць тому. І минулої ночі. І сьогодні вранці... Усе це не так просто...

ГЕРБ. Ще й як непросто.

ЛІБІ. Та обличмо бабусяю. Про неї я поясню тобі іншим разом. А зараз ідеться про мене, Лібі, твою дочку, якої ти не бачив шістнадцять років, і я прошу тебе про невеличку послугу. Невже тобі не хочеться допомогти мені ступити перший крок до артистичної кар'єри? Тепер я *навпростець* говорю?

ГЕРБ. Стривай, стривай! Не так швидко! Я маю багато чого перетравити. Раптом дізнаюся, що мій син Карл уже не Карл, а Робі... що моя колишня дружина мала роман з різником і що він носив їй курячі крильця... що моя дочка розмовляє зі своєю покійною бабусяю... Дай мені хоч це збагнути.

ЛІБІ. Слухай, коли ти не хочеш, щоб я тут залишалася, то так і скажи. Я прийшла до тебе не по милостиню.

ГЕРБ. О Боже! Ну ти ж і гарячка! Поговорити з тобою — однаково що зо дві години повправлятися зі штангою. Охолонь трохи, не лізь у бійку і сідай.

Лібі із злістю зиркає на нього.

Ну сідай же, сідай. *Прошу* тебе!

Лібі сідає.

А тепер почнімо все знов, від самого початку. Так наче ти оце щойно переступила поріг. Можемо ми привітатись, як добрі прості американці?.. Доброго ранку.

ЛІБІ (*стримано*). Доброго ранку.

ГЕРБ. Дякую. Може, дати тобі чогось попити?

ЛІБІ. Ні, спасибі. Я вже *з'їла* склянку води.

ГЕРБ. Ну, а щодо кіно... Чи не могли б ми побалакати про це трохи згодом? Я терпіти не можу, коли на мене тиснуть. Розумієш?

ЛІБІ. Ну що ж, коли тобі здалося, ніби я чогось *вимагаю*, то прббач. Більш такого не буде. Це трапляється тільки раз на шістнадцять років.

ГЕРБ (*сердито дивиться на неї*). Зовні ти на свою матір не схожа, а от *говориш* точнісінько як вона.

ЛІБІ. Не кажи гидоти. Моя мати тут ні до чого. Не вона ж тебе покинула.

ГЕРБ. Твоя правда. Пробач. Перепрошую.

ЛІБІ. Ні, мабуть, таки краще буде, як я заберуся звідси. Не думала, не гадала, що все воно так обернеться. Я уявляла тебе зовсім іншим. Розумієш, про що я?

ГЕРБ. Ні. Не розумію. Але мені жаль, що я так гірко тебе розчарував. Певно, ти виплекала в душі свій образ батька — отакий він на вигляд, отак він

говорить... А я звичайнісінький собі підстаркуватий сценарист Герб Такер, що аж ніяк не належить до голлівудської еліти.

ЛІБІ. Та я ж зовсім не про те. Просто я сподівалася від тебе трохи більше приязні й співчуття. Трохи більше розради.

ГЕРБ. А ти дала мені таку нагоду? Ми мали б трохи ближче взнати одне одного, на це потрібен час, а ти просто з порога заявляєш, що я повинен влаштувати тебе в кіно.

ЛІБІ. Нікуди ти не повинен мене влаштовувати. Ти не спромігся навіть поцілувати мене як слід, то де там у біса сподіватися, що ти станеш задля мене дзвонити своїм друзям на кіностудіях... Та й, судячи з вигляду оцієї твоєї оселі, навряд чи вони в тебе є... А визнавати тебе ближче мені не треба, бо я й так знаю про тебе геть усе. Наслухалася від мами, ще відтоді як мені було три роки. Але мене це не цікавить. То ваші з нею справи. А я чудово обходилася без тебе досі, то й надалі обійдуся власними силами. Не хочеш допомогти мені — ну й не треба. Хвалити Бога, я й сама маю знайомих на «Коламбія пікчерз».

ГЕРБ. Кого ж це, приміром?

ЛІБІ. Приміром, Стефі Блондел... А ти собі вирощуй свої апельсини. Мені краще смакують ті, що їх привозять до нас із Флориди.

ГЕРБ. Ти просто мала нахаба, ти це знаєш?

ЛІБІ. А ти хто? Ти береш на глузи рідну дочку, бо вона, бачте, веде розмови зі своєю покійною бабусею! Може, я й дурна, але не вирощую дерев, на яких ростуть самі кісточки.

ГЕРБ. Слухай, мене не обходить, як ти розмовляєш у себе вдома, але тут будь ласкава збавити порогу. Я не дозволю говорити до мене таким тоном.

ЛІБІ. Я говоритиму до тебе так, як мені захочеться.

ГЕРБ. Не смієш, я твій батько.

ЛІБІ. Батько? Ха-ха! Та ти останній у світі, кого я назву своїм батьком! Бабуся — ось хто насправді мій батько... Ой Боже ж ти мій Боже, шістнадцять років мріяла, і все — собаці під хвіст!

Входить СТЕФІ, спиняється біля дверей і слухає.

ГЕРБ. А хто просив тебе сюди приїжджати? Це що — помста твоєї матері? Може, завтра сюди заявиться й Робі зі своїм піаніно?

ЛІБІ. Знову ж таки — правду казала мені бабуся. Даремно я їй не вірила. «Як воно вже гівно, то завжди гівно», — казала вона.

ГЕРБ. Оце так розмовляє з тобою твоя бабуся?!

ЛІБІ. Слова — мої власні, мудрість — бабусина... Мабуть, я таки справді несповна розуму. Добутися сюди за три тисячі миль — і дістати лише склянку каламуті!

СТЕФІ. Я не люблю втручатися в чужі розмови, але вас чути за цілий квартал.

ЛІБІ (*до батька*). І дозвольте мені, містере Герберте Такере, сказати вам ще дещо. Коли хтось і не зробив собі кар'єри в кіно, то це ви, а не я. Мій пасажирський поїзд хоча й помалу, але береться нагору, а ваш кур'єрський чимдуж котиться вниз. І можливо, цілком можливо, що одного чудового дня я стоятиму перед повною залою і отримуватиму «Оскара», «Еммі» чи які там ще в них нагороди... І тоді я посміхнусь і скажу цілому світові: «Я хочу подякувати всім, хто допомагав мені здобути цю високу відзнаку. Моїй бабусі, матері, братові Робі, моїм друзям і шанувальникам — усім-усім, крім мого гівняного батька. Гадаю, цього цілком досить!..» (*До Стефі.*) Даруйте мені, Стефі, за деякі не зовсім пристойні слова. Я була дуже рада з вами познайомитись. На жаль, не можу сказати такого щодо інших мешканців цього будинку. (*Рушає до дверей.*)

ГЕРБ (*хапає її за руку; сердито*). Е ні, постривай! Зажди хвилину і послухай, що я тобі скажу. Я не думав тоді про власну вигоду. Коли я зрікся тебе, то була моя втрата. Я пішов з дому, так, бо якби я там залишився, той дім став би полем бою, і в ньому не вцілів би ніхто. Ти хочеш витягти на світ провини, жалі — а з мене цього задосить, по саму зав'язку. Але це мої жалі, і я сам собі дам з ними раду. Я ніколи не чекав нічого ні від тебе, ні від твого брата. Поза цим будинком ти можеш мерзити мене як тобі завгодно. Але тут мій

дім, і в ньому будь ласкава розмовляти зі мною з належною повагою. (*Відходить від Лібі.*)

ЛІБІ (*бере свої речі, виходить за двері, тоді обертається і кричить*). Тепер я не в твоєму домі... але ти все одно гівно! Прощайте, містере Герберте Такере! (*Швидко йде геть.*)

СТЕФІ. Лібі, заждіть! Заждіть, прошу вас! (*Біжить услід на нею.*)

ГЕРБ. І в кого це вона така *чорнорота* вдалася?! (*Рушає до спальні.*) Геть ненормальна! Та й уся їхня сімейка була ненормальна, від самого початку. (*Виходить до спальні і грюкає за собою дверима.*)

СТЕФІ (*хапає Лібі за руку*). Лібі, не йдіть. Ну не можна ж так. Прощу вас, верніться.

ЛІБІ (*мало не плачучи*). Він же й слухати мене не хоче! Забрав собі в голову, ніби я приїхала чогось від нього вимагати. Та, коли вже на те пішло, він і не має того, що мені потрібно!

СТЕФІ. Ну не можна ж за десять хвилин усе залагодити. Дайте людині якийсь час.

ЛІБІ. А оті його камінці в мамин город! Я не хочу слухати такого про свою матір!.. Та й щодо кіно він мілко плаває. Почав мені торочити про якийсь «творчий звіт». А врешті, краще мати такий «звіт», як у мене, ніж діставати такі телефонні повідомлення, які дістає він. Це добре, що ви його захищаєте, але ж вам не довелося побувати в шкурі дочки, яку він покинув!.. (*Біжить геть.*)

Стефі дивиться їй услід, тоді повертається і йде назад до будинку. Підходить до дверей кухні, і в цей час із спальні з'являється ГЕРБ. Він уже перевдягся у просторі штани та сорочку. Обоє мовчки дивляться одне на одного. Тоді Стефі починає викладати із сумки покупки.

ГЕРБ. Оце маєш. Прокинувся — і така тобі чортівня.

СТЕФІ. Я хотіла збудити тебе, сказати, що вона приїхала. Але вона не дозволила: мовляв, нехай це буде для тебе сюрприз. Вона наперед обміркувала все, що мала тобі сказати.

ГЕРБ. Отже, вона *підготувала* ту свою промову?!

СТЕФІ. Що тут сталося, Гербе?

ГЕРБ (*помовчавши*). Вона заявила, що я не той, за кого вона мене мала... Подумати тільки, приходять отаке химерне дівчисько, вдягнене як альпініст, самовпевнене, як Марлон Брандо, каже мені, що її прислала сюди покійна бабуся з Брукліна, — і я їй ще, бачте, *не той!*

СТЕФІ. Невже ти не розумієш, яка вона була знервована? Після стількох років уперше побачити батька! Та їй, мабуть, і слів забракло.

ГЕРБ. Забрало, кажеш? А проте вона тричі узвала мене гівном і навіть не затнулася.

СТЕФІ. А чого ти від неї сподівався? Ти не подумав, скільки зла могло накопівити в неї на душі?

ГЕРБ. Коли вона має на мене зло, то навіщо було сюди їхати? Написала б кілька листів з погрозами, та й годі.

СТЕФІ. Гарненька дівчинка. Ти хоч помітив, яка вона гарненька?

ГЕРБ. Я їй так і сказав, Бог мені свідок. А вона мені: «Ти навіть не поцілував мене!» А я її і поцілував. От тільки обняти не наважився. Не знав, як вона може це сприйняти.

СТЕФІ. Мені цього пояснювати не треба.

ГЕРБ. Шістнадцять років минуло — і раптом отака ява! Не уявляю навіть, як вона мене розшукала. А втім, он Ейхмана розшукували двадцять років і таки знайшли.

СТЕФІ. Що ти думаєш робити далі?

ГЕРБ. А що я, по-твоєму, маю робити? Я сказав їй, що вона може ночувати тут. Вона ж сама зірвалася та й пішла. А чому вона спершу не написала мені? Чи не подзвонила. Не попередила, що приїде.

СТЕФІ. Може, побоялася, що ти їй не дозволиш.

ГЕРБ. Маєш рацію. Мабуть, таки й не дозволив би. Минуло стільки років, то краще б усе й далі лишалося так, як було.

СТЕФІ. Вона хоче знати, що ти за людина. Хоче зрозуміти, чому ти дав їй вирости без тебе. Хіба це не резонні запитання, Гербе?

ГЕРБ. Вона хоче від мене одного-єдиного і більш нічого. Хоче, щоб

я влаштував її в кіно. *В кіно, ти собі уявляєш?* Спершу я подумав був, що вона має на увазі безплатні перепустки до кінотеатру.

СТЕФІ. А може, кажучи «Влаштуй мене в кіно», вона хотіла сказати: «Дай мені знову увійти у твоє життя»?

ГЕРБ. Про що ти говориш?

СТЕФІ. Не знаю, я не психоаналітик. Може, вона просто дає тобі нагоду зробити щось для неї, аби довести, що в душі ти ніколи її не забував.

ГЕРБ. Не більш і не менш, як зробити з неї кіноакторку?

СТЕФІ. А чого ж. Про неможливе просити легше. Коли просиш про можливе, завжди є небезпека, що тобі відмовлять.

ГЕРБ. Де це ти набралася такої премудрості? Ходиш в обідню перерву на університетські лекції?

СТЕФІ. Я вже багато років накладую грим на обличчя людей, які втратили віру в себе. Несамохіть починаєш бачити, що в них на душі.

ГЕРБ. Не можу я отак зараз же взятися до її справ.

СТЕФІ. А чом би й ні?

ГЕРБ. У мене в самого темна смуга. Ніяк не можу довести до кінця свій сценарій. Жодної думки, жодної ідеї. За цілий місяць написав усього три слова. Не маю я часу ще й дочку виховувати.

СТЕФІ. Як на мене, то вона цілком вихована дівчина. Гадаю, вона просто хоче з'ясувати для себе, хто її батько.

ГЕРБ. Вона й так знає хто. Її бабуся!

СТЕФІ. Нехай би вона пожила тут бодай кілька днів. Мене це не стосується, Гербе, але ти ж таки в боргу перед нею. Мабуть, вона ще стоїть на розі, чекає автобуса.

ГЕРБ. Ти правильно сказала. Тебе це не стосується.

СТЕФІ (*холодно*). Пробач.

ГЕРБ. Стефі, Стефі, і чого ти воловодишся зі мною? Навіщо я тобі здався? Вночі ми разом у ліжку, а вранці ти й слова доброго від мене не чуєш. А ти ж іще приваблива жінка. (*Позирає на годинник.*) Зараз двадцять хвилин на десяту. Кажуть, як рано почнеш, то багато зробиш. Б'юсь об заклад: ти ще до вечора знайдеш там на студії когось, хто цінуватиме тебе по-справжньому.

СТЕФІ. Я ладна пожертвувати на тебе ще десять хвилин.

ГЕРБ. Ну, коли ти кажеш таке після двох років, то ти дуже терпляча жінка.

СТЕФІ. Еге ж. Або геть дурна.

ГЕРБ. Ти знаєш, я зустрічаюся й з іншими жінками.

СТЕФІ. Я знаю. Але не доконче казати мені про це.

ГЕРБ. Та все-таки я по-своєму вірний тобі. *Ім* я про тебе не кажу.

СТЕФІ. А я ні з ким іншим не зустрічаюся, якщо *ти* хочеш знати.

ГЕРБ. Я ціную це.

СТЕФІ. І не тому що не шукаю таких зустрічей. Просто ніхто там на студії мене не вабить.

ГЕРБ. Я знаю. А я не такий, як усі, правда ж?

СТЕФІ. Ніколи не запитувала себе, чим ти мене до себе привернув. А може, просто боюсь подивитися правді в очі.

ГЕРБ. А от я знаю, чим *ти* мене тримаєш.

СТЕФІ. І я знаю: тим, що не рвуся за тебе заміж.

ГЕРБ. Ну-у-у... А втім, почасти це й так. Я прикипів до тебе душею, бо ти ніколи нічого від мене не вимагаєш. Ніколи не тиснеш на мене. Часом мені навіть цікаво: а що б ти сказала, якби я сам запропонував тобі одружитися?

СТЕФІ. Не знаю. А ти запропонууй.

ГЕРБ (*сміється*). Лисичка!.. Люблю жінок-лисичок. (*Цмокає її в щоку.*) Тобі б сценарії писати!

СТЕФІ (*з притиском*). Тобі також. (*Відвертається від нього.*) Я кажу серйозно. Ти мене іноді просто із себе виводиш. Та ти ж маєш більше хисту, ніж дев'яносто відсотків голлівудських писак, а тим часом чи то лінуєшся, чи то боїшся викласти його на папір. Ну чому, скажи?

ГЕРБ. Тому що якраз решта десять відсотків, найнездарніші, тримають усе в своїх руках.

СТЕФІ. Знаєш, що тобі потрібно? Щоб хтось сів на тебе верхи та добряче підострожив.

ГЕРБ. Тоді чого ж ти сердишся, коли я прошу тебе про щось таке в ліжку?

СТЕФІ. Я йду на роботу. *(Бере свою сумочку.)*

ГЕРБ. Стривай, а де ніжна усмішка на прощання?

СТЕФІ. Ні, з тобою просто неможливо розмовляти серйозно.

ГЕРБ. Я кажу цілком серйозно. І ладен усю тебе обцілувати, разом із твоєю сумочкою.

СТЕФІ. Мабуть, я таки погоджуся на той новий фільм, який зніматимуть на Гавайях. Три місяці розлуки будуть нам тільки на користь.

ГЕРБ. Ти що, смієшся? Та ти й тижня без мене не проживеш. Ні, це неможливо.

СТЕФІ. Годі, Гербе. Ти мені сьогодні не подобаєшся.

ГЕРБ. Кажі, кажі... А сама аж трусишся за мною.

СТЕФІ. Я знаю. І все ж таки ти мені сьогодні не подобаєшся. *(Рушає до дверей.)* Не дзвони мені, поки не напишеш п'ять сторінок. Хай хоч як погано, мені до того байдуже. Можеш навіть переписати їх із Джорджа Бернарда Шоу. Але це має бути п'ять сторінок. А раніше не дзвони, бо я все одно не стану з тобою розмовляти.

ГЕРБ. Стефі! Я поверну її. Сьогодні ж поверну.

СТЕФІ. Ти справді цього хочеш, чи це просто ще один привід, щоб ухилитися від роботи?

ГЕРБ. Мабуть, потроху і того, й того.

СТЕФІ. Ти знаєш, де її шукати?

ГЕРБ. Так, знаю.

СТЕФІ. Ну, то не барися. Не можна, щоб дівчинка блукала сама хтозна-де. У цьому місті всяке може статися.

ГЕРБ *(з усмішкою підступає до неї)*. А добре ми цієї ночі потрусили ліжко, правда ж? Я поставив тобі п'ятірку у своєму щоденнику.

СТЕФІ. І все одно ти сьогодні мені не подобаєшся... Але цілком можливо, що до ночі моя думка про тебе зміниться на краще. *(Виходить за двері.)*

ГЕРБ. *(біжить за нею, гукає з порога)*. Слухай, Стефі! А верхи ти на мене таки сядеш!

Затемнення,

КАРТИНА ДРУГА

Вечір того самого дня. У будинку темно. ГЕРБ відчиняє двері знадвору. За ним стоїть ЛІБІ. За плечима в неї рюкзак; її валізу несе Герб.

ГЕРБ. А от років п'ятнадцять тому такої запіканки ти б тут не скуштувала. Ані таких біфштексів. Тоді свіжу яловичину довозили літаками з Нью-Йорка. І щоразу в аеропорту вже чекав натовп голодних євреїв. *(Заходить у будинок.)*

Лібі залишається надворі.

(Мацає по стіні, шукаючи вимикача.) Та й цей англійський ресторан відкрили всього два роки тому. Одне слово, тут і досі Дикий Захід. *(Вмикає світло. Озирається.)* Де ж це вона? *(Підходить до дверей і визирає надвір.)* Чого це ти там стоїш?

ЛІБІ. А ти справді хочеш, щоб я залишилась у тебе?

ГЕРБ. Отакої! Я виклав п'ятнадцять доларів за вечерю, півтора долари за автостоянку, то це що тобі — жарти?

ЛІБІ. Ти ж іще не запросив мене як годиться.

ГЕРБ. *Як годиться?* Я що — маю піти й серед ночі розбудити друкаря, щоб він надрукував тобі офіційне запрошення?

ЛІБІ. Усе, що я від тебе почула, було: «Забирай свої речі — і ходімо!» Здається, так у поліції наказують.

ГЕРБ. О Боже! Ну й важка ж ти людина! І коли тікаєш, і коли повертаєшся — один біс. Гаразд. Я тебе запрошую. Ласкаво прошу до моєї скромної оселі, де на тебе чекає гостинний прийом, спальне місце і сякий-такий харч, а я подбаю, щоб кожне твоє бажання негайно й з радістю вдовольнялося.

ЛІБІ. Оце інша річ! Класно!

ГЕРБ. До того ж від щирого серця. Справді, Лібі, я дуже радий, що ти знову тут.

ЛІБІ. Дякую. *(Входить за ним.)* Я пробуду тут недовго. — якихось кілька днів.

ГЕРБ. Я знову зробив щось не так?

ЛІБІ. Та ні. Просто я не хочу, аби ти думав, що я збираюсь осісти тут навіки.

ГЕРБ. *Навіки?* Де там! Кажуть, не мине й двох місяців, як усе Каліфорнійське узбережжя поглине океан.

ЛІБІ *(виглядає у вікно)*. А чому у вас тут душі живої на вулицях не побачиш? Де всі люди?

ГЕРБ. В автомобілях.

ЛІБІ. Як же ви спілкуєтесь між собою? Що для цього треба — врізатись одне в одного?

ГЕРБ. Зустрічаємось перед червоним сигналом світлофора, на бензозаправках. Чимало знаменитостей можна побачити в автомобільному салоні.

ЛІБІ. Кругом так тихо. Тобі не бракує шуму?

ГЕРБ. У мене цілу ніч гуркоче холодильник. Воно, звісно, не бозна-що, але чим багаті, тим і раді. *(Показує на ліжку в алькові.)* Лібі, спатимеш ти отут.

ЛІБІ. Яка розкіш! Окрема спальня! Я дуже рада... А цей будинок — твій власний?

ГЕРБ. Власний? Ти що, смієшся? Він належить шістьом гладким пацюкам, ті здають його внайми чотирьом мишам, а я вже піднаймаю в них.

ЛІБІ *(допомагає йому стелити постіль)*. Я це до того, що з цього сараю можна б зробити цяцю. Скажу тобі правду: коли я вранці зайшла сюди, мені аж в очах потемніло.

ГЕРБ. Такий уже мені трапився.

ЛІБІ. Але тут є внутрішні резерви. Треба тільки додати подекуди деякі штрихи. І це тобі майже нічого не коштуватиме. Я вмю фарбувати, клеїти шпалери. Вмю класти цеглу, тинькувати стіни.

ГЕРБ. Де ж ти всього цього навчилася?

ЛІБІ. Вдома, у Брукліні. Наш будинок хотіли були знести, то ми, всі пожилці, зібралися гуртом і відремонтували його так, що ну! Все опорядили, пофарбували — і не впізнати стало. Усі пацюки з каналізації повилазили й повитріщали очі на таку розкіш — мабуть, подумали, що якимсь дивом опинилися в багатому кварталі.

ГЕРБ. Сподіваюся, ти не залишила їм адреси, куди їдеш.

ЛІБІ. Побачив би ти нашу квартиру! Моя спальня тепер — наче ніч у Марокко. Стеля темно-синя, з мерехтливими зірочками над ліжком, а над комодом — сріблястий серпик місяця. Ну, а Робі, той снить Лондоном, то я намалювала йому на стелі темні хмари, а на стіни напустила туману. Може, й ти хотів би мати щось подібне?

ГЕРБ. Ні, дякую. Мене цілком влаштовує клімат у моїй кімнаті.

ЛІБІ. І щоб ти знав, у твоїй машині треба відрегулювати мотор. Такого кахикання я не чула від часів останньої епідемії грипу. Інструменти ти маєш? Я тобі зараз же все зроблю.

ГЕРБ. Ти й мотор відрегулювати можеш?

ЛІБІ. Я можу скласти автомобіль, дай мені тільки з чого.

ГЕРБ. Грандіозно! То розбери мій і склади мені «мерседеса».

ЛІБІ. А що, думаєш, не зможу?

ГЕРБ. Певен, що зможеш, от тільки страховка буде завелика, я не потягну.

ЛІБІ *(дістає із сумки пакетик чаю)*. Зараз зроблю чай. За хвилину буде готовий.

ГЕРБ. Мені не треба, дякую. Я вже, мабуть, піду спочивати.

ЛІБІ. Тобто як це — спати? Ми ж іще й не побалакали.

ГЕРБ. А за вечерею хіба не балакали?

ЛІБІ. «Налити тобі ще крем-соди?» — хіба ж це балачка! Ми не бачили одне одного аж відтоді, як мені було три роки. Стільки треба заповнити прогалині!

ГЕРБ. І все це сьогодні? Ти хочеш убагати в один вечір цілих шістнадцять років?

ЛІБІ. Ну, можна й розтягти на тиждень. По дві години щовечора, як ото багатосерійні телефільми.

ГЕРБ. Гаразд, чудова ідея. От завтра й почнемо.

ЛІБІ (*відвергається*). Атож, завтра... Я розумію, ти не хочеш ворушити минуле. Бувши тобою, мабуть, і я не хотіла б розмовляти про всі ті речі.

ГЕРБ. Слухай, давай укладемо угоду.

ЛІБІ. Ану?

ГЕРБ. Ти перестань весь час наголошувати на моїй вині, а я перестану вдавати, ніби не відчуваю себе винним.

ЛІБІ. А я й не...

ГЕРБ. Тільки те й робиш.

ЛІБІ. Ну, може, трішечки.

ГЕРБ. То перестань.

ЛІБІ. По-твоєму, мені вже не вільно й згадати, що ти від нас утік? (*Подає чай.*)

ГЕРБ. А висловити це якось інакше ти не можеш?

ЛІБІ. Як? Ушився? Накивав п'ятами?

ГЕРБ. Ти знаєш, якби я міг писати так, як ти говориш, то таки мав би власний будинок, та ще й не тут, а в Беверлі-Хіллз. До побачення, до ранку. (*Рушає до спальні.*)

ЛІБІ. Та навряд. Я хочу вийти з дому десь о сьомій.

ГЕРБ. І куди це?

ЛІБІ. Робити кар'єру. Чим раніше почати, тим краще. Піду пошукаю собі якогось агента.

ГЕРБ. Ти думаєш, агенти розгулюють по вулицях о сьомій ранку?.. Скажи, Лібі, ти це серйозно вирішила? Але чому? Чому саме кіно?

ЛІБІ. А чому ні?

ГЕРБ. Тому що ти можеш занапастити собі життя.

ЛІБІ. Це ж *моє* життя.

ГЕРБ. Тебе ваблять розчарування? Принизливі відмови?

ЛІБІ. Мені завжди хотілося бути високою на зріст. Не вийшло. Хотілося бути худенькою і стрункою. Не вийшло. Хотілося бути вродливою. Не вийшло. Коли в людини отак почалося життя, то чим іще її можна розчарувати?

ГЕРБ (*дивиться на неї, усміхається*). Ану підійди до мене.

Лібі підходить і зупиняється за крок чи два.

Ближче, ближче.

Вона підступає зовсім близько.

Мені дуже жаль, що сьогодні вранці усе так вийшло. Що ми, як то кажуть, не на ту ступили. І пробач, коли я не поцілував тебе так, як годилося б. Якщо ти не проти, я залюбки зроблю це зараз.

ЛІБІ. Звісно, що не проти.

Герб простягає руки, обіймає її і цілує в щоку.

Лібі видимо збентежена.

ГЕРБ. Що з тобою?

ЛІБІ. Та ні, нічого... Просто це важкий момент у моєму житті, і я намагаюся тримати себе в руках.

ГЕРБ. Ну що ж, я тебе розумію. Тобою мають володіти суперечливі почуття. І не дивно, коли в тобі накіпіло багато зла на мене. Накіпіло ж, правда? Багато?

ЛІБІ. Та ні, не дуже. Але трохи є.

ГЕРБ. Через те ти й приїхала? Щоб вилити його на мене?

ЛІБІ. Ні... Щоб позбутись його.

ГЕРБ. Дякую. Радий це почути... Слухай, я встану завтра о пів на сьому і приготую тобі сніданок. Ти любиш вафлі?

ЛІБІ. А ти вмієш робити вафлі? Які саме?

ГЕРБ. Не знаю. Я просто закладаю їх у тостер... Ну, на добраніч, Ліб. (*Входить до своєї спальні й зачиняє двері.*)

ЛІБІ. Ти не хочеш побачити фотографію Робі?

ГЕРБ (*з-за дверей*). Кого-кого?

ЛІБІ. Робі! Цебто *Карла!* Твого сина. Не хочеш побачити, який він тепер?

ГЕРБ. А-а... так... звісно. Я ж не знав, що ти маєш його фото. (*Виходить до вітальні.*)

ЛІБІ. Так, тепер сідай. Простягни ноги. Назуй свої капці.

Герб сідає в крісло біля торшера.

А люлька в тебе є? Я завжди уявляла тебе з люлькою. І в куртці із шкіряними латками на ліктях. А коло тебе — двійко датських догів. І велика бібліотека з безліччю старовинних англійських книжок.

ГЕРБ. За кого ж ти мене мала? За якогось живого класика?

ЛІБІ. Еге... щось ніби... Ну, так чи так, а ось він, Робі... або ж Карл... або як там його ще...

Герб надіває окуляри. Лібі подає йому фотокартку.

ГЕРБ (*дивиться на фото*). О, славний хлопчина. Приємне обличчя.

ЛІБІ. По-моєму, він трохи схожий на тебе.

ГЕРБ. Справді? Ти так думаєш? (*Знову дивиться на фото.*) Еге ж, якась схожість начебто є. Певно, дівчата за ним бігатимуть.

ЛІБІ. А оце мама... Ти ще впізнаєш її?

ГЕРБ. Як я міг її забути! А вона майже зовсім не змінилася... Тільки що це — вона тепер блондинка?

ЛІБІ. Та вона вже перепробувала всі можливі кольори. Перефарбовується щодва тижні. Мої подружки в класі думали, що в мене чотирнадцять різних матерів.

ГЕРБ. Ну що ж, мабуть, усім нам хочеться залишатись молодими.

ЛІБІ. А оце бабуся. Я мусила сісти їй на коліна, бо інакше вона не хотіла всміхнутися.

ГЕРБ. Вона дуже схудла, правда ж?

ЛІБІ. Це вона вже хвора. Тижнів десь за три перед смертю... Ну й дасть же вона мені сьогодні вночі. Скаже, що я мала показати тобі іншу фотографію, ту, де вона на пляжі в Майямі, геть засмагла.

ГЕРБ. То ти сьогодні вночі матимеш із нею розмову?

ЛІБІ. Та, мабуть, треба. Стільки важливих подій за цей день сталося. Якщо не побалакати про них з бабусею, вона все одно не дасть мені спати, покидає на підлогу подушки.

ГЕРБ. А вона що — по всьому дому блукатиме? Я й так погано сплю.

ЛІБІ. Ні, ні. Вона блукає тільки у мене в голові. (*Іде до ванної.*)

ГЕРБ. Ну, я про всяк випадок усе-таки замкнуся. Добраніч, Ліб.

ЛІБІ. Добраніч, Гербе.

Герб дивиться на неї, тоді входить до своєї спальні й зачиняє двері. Та за мить двері знов розчиняються.

ГЕРБ (*виходить*). Не подобається мені, коли ти кажеш на мене «Герб». Може, спробуєш казати «тато»?

Лібі виходить із ванної. Вона вже перевдяглась у широчезну, на кілька розмірів більшу, футболку.

ЛІБІ. Гарзд, спробую.

ГЕРБ. Що це таке?! (*Показує на футболку.*)

ЛІБІ. Моя нічна сорочка. (*Знову входить до ванної.*)

ГЕРБ. Ось що я маю: сина, який грає на піаніно, і дочку, що спить у футбольній формі. Та й по заслугі. (*Входить до спальні й зачиняє за собою двері.*)

Лібі виходить із ванної, дістає з валізи пошарпаний збірничок н'ес у паперовій обкладинці, розгортає його на закладеній сторінці, стає посеред кімнати й починає читати вголос — щиро, але невміло, — обмахуючись замість віяла папером для друкарської машинки.

ЛІБІ (*читає*). «Коли мені виповниться сімнадцять, я стану першою красунею Амгерста. І я певна, що коло мене упадатиме цілий натовп блискучих залицяльників. Як я тішитимусь, змушуючи їх з трепетом чекати моєї згоди на

танець! Як радо спостерігатиму їхню непевність, перше ніж вони почують від мене про мій остаточний вибір!»¹

Двері спальні відчиняються, звідти виглядає ГЕРБ.

ГЕРБ. Це ти з бабусею розмовляла?

ЛІБІ. Ні. Повторювала роль. Та якщо це заважає тобі заснути, я не буду.

ГЕРБ. Ні-ні, не заважає... А п'єса дуже довга?

ЛІБІ. Я ж читаю не всю п'єсу, а тільки уривки, які мені подобаться. Я можу читати пошепки.

ГЕРБ. Ні, не треба пошепки! Уникай цієї поганої звички. Коли вже хочеш стати акторкою, вчися працювати на повну силу.

ЛІБІ. Гаразд.

ГЕРБ. Добраніч, Ліб.

ЛІБІ. Добраніч, тату.

Герб дивиться на неї, тоді йде до дверей спальні.

(Перегортає сторінку й починає читати інший уривок з п'єси, чи не вдвічі голосніше.) «У нашому саду так багато сойок! І так цікаво дивитися, як вони кружляють навколо поливного шланга, намагаючись ухопити дзьобом краплину води! А коли я простягну шланг до них, вони з криком летять геть, так ніби я хочу їх убити. От ухопити ту краплину *крадькома* — це для них справжня втіха!» *(Дивиться на Герба.)* Не занадто на повну силу?

ГЕРБ. Навряд чи я сьогодні взагалі засну, якщо не скину з душі один тягар.

ЛІБІ. Ти хочеш скинути його зараз же?

ГЕРБ. Так. Зараз же.

ЛІБІ. Ну гаразд. Що воно таке?

ГЕРБ *(іде до холодильника й дістає пиво)*. Я думаю, ти хочеш знати, чому я покинув твою матір.

ЛІБІ. Та ні, не дуже... Тобто не моє це діло... Ой, ну звісно, що *хочу!* *(Сідає і дивиться на нього.)*

ГЕРБ. Сказати по правді, я ніколи й не любив її як належало б... Жінка вона була добра, тут нічого не скажеш. Бралася до всякої роботи, ніколи не нарікала, як у домі не було грошей... Але мала одну ваду: з нею було нудно. Вона зовсім не розуміла гумору. Я ні разу не спромігся її розсмішити. І це дошкуляло мені найдужче. Бувало, ідемо з нею на якусь вечірку, я випиваю чарчину-другу, і десь за годину, от їй-Богу не брешу, всі там аж падають зо сміху. Дивлюся на неї — а вона уважно слухає мене, і в очах у неї — ніякого виразу. Ні вона тобі сердита, ні засмучена — просто слухає і нічого не розуміє. Неначе випадково втрапила на іноземний фільм без перекладу. Вона просто нездатна була радіти, веселитися. Я, звісно, розумію, звідки воно все. Росла в злиднях, у роки депресії, бачила в житті тільки боротьбу за існування, тяжку працю, обов'язки. Але ж і я вийшов з такого самого середовища, однаке в нашому домі завжди було весело. Ми лише зрідка їли м'ясо, але вміли розважатися. А її батько ніколи не був у кіно, в театрі. Навіть танцював усього раз у житті — на власному весіллі. Та й то не з радості, не від щастя, а тому, що так заведено. Даси йому книжку почитати — він її погортає, побачить, що то якийсь цікавий роман, — і відкладе. Освіта — це діло. Розвага — ні... Ну, та так чи так, а майже чотири роки ми з нею прожили. І ось одного дня сиджу я за столом, їм ячний суп з грибами — а вона готувала його дуже смачно, — коли це раптом відчуваю: ні, годі з мене. Не супу, звісно, а такого життя. Отож я спакував свої речі та й кажу їй: «Бланш, я вважаю, мені треба піти з цього дому. І навряд чи я колись повернуся»... І клянуся тобі, Лібі: якби вона тоді засміялась, я б залишився. Якби вона зрозуміла все безглуздя, всю нісенітність мого наміру, я б тут-таки розпакував валізи і сів доїдати той суп. Але вона подивилася на мене крижаним поглядом і сказала: «Ну, коли ти так надумав, то ніхто за тобою плакати не стане». Тоді я надів капелюха, залишив їй усі гроші, які мав у кишенях, спустився сходами і більш не повернувся... Оце і все. Отак просто...

ЛІБІ. Зрозуміло. Ну, а про мене і про Робі ти подумав?

¹ Із п'єси Вільяма Люса «Красуня з Амгерста» — про життя видатної американської поетеси XIX ст. Емілі Дікінсон.

ГЕРБ. Я любив вас обох і знав, що тужитиму за вами. Але знав я й інше: якщо я залишуся, ви будете рости в домі, де панує неприязнь. Через тиждень я виїхав до Каліфорнії. Думав написати тобі листа, але ж тобі було тоді всього три роки. Як я міг пояснити такій дитині, чому її тато пішов з дому? Намалювати картинки, як ото в коміксах?

ЛІБІ. Треба було написати листа. Я б зберігала його. Він уселяв би в мене якусь надію. А так я навіть жодної твоєї фотографії не бачила. Мама подерла їх на клапті.

ГЕРБ. І правильно зробила. Я пішов і не повертався, то навіщо вам були мої фотографії?

ЛІБІ. А нашої ти не хотів мати?

ГЕРБ. Я просив твою матір, щоб надіслала мені, але вона відмовила. Кілька разів дзвонив по телефону, хотів поговорити з вами — не дозволила. Сказала: а якщо буду писати, вона дертиме мої листи. Сперечатися з нею я не міг. Вона злостилася, жадала помсти... і, зрештою, мала слушність. Згодом я почав удавати, ніби не маю дітей,— щоб не так боліло. Удавав, удавав — і кінець кінцем сам у це повірив. Так минуло шість чи сім років. Я працював над якимись шоу, кілька разів приїжджав до Нью-Йорка, думав, чи не піти навідати вас... Але потім розважив, що це було б нечесно. Весь той час вона ростила вас сама, ви були її діти. Я просто не мав права вдиратись у ваше життя з оберемком подарунків, щоб обняти вас, поцілувати — і другого ж дня знов полетіти літаком до Каліфорнії.

ЛІБІ. Які там подарунки. Не в тому ж річ.

ГЕРБ. Лібі, я буду з тобою щирий до кінця. Я ніколи не пошкодував, що покинув її. Мабуть, я просто не створений для подружнього життя. Кажу це тому, що після неї був ще двічі одружений. Одна була акторка з масовки, друга — рекламна модель на телебаченні. Звали її Петі.

ЛІБІ. З нею тобі не було нудно?

ГЕРБ. О ні! З нею було страшенно весело. Петі сміялася з кожного мого слова, хоч би що я сказав. Так само вона сміялася з того, що казали всі інші. Петі сміялась у ванні, сміялась у магазині. Вона сміялася б і тоді, коли б наш будинок змило в океан. Я дав їй розлучення, половину своїх грошей, і вона сіла в машину якогось іншого чоловіка й поїхала геть, так само невтримно сміючись із того, що казав тепер він.

ЛІБІ. Ну, а та, що була перед нею?

ГЕРБ. Вероніка. Вона виступала в шоу. Розкішне тіло. За перший рік після нашого одруження вона вгатила сімдесят одну тисячу доларів у вбрання та коштовності. А я того року заробив на загальні вісімдесят п'ять тисяч, отож зрозумів, що ми стоїмо перед лицем серйозних проблем. А ще через півроку вона пішла від мене, прихопивши решту моїх грошей, і коли Петі про це почула, вона теж дуже сміялася... Оце такий тобі «Життєпис Герберта Такера», скорочений і інсценований для телебачення.

ЛІБІ. Ти міг би й не розповідати мені про всі ці речі, але я рада, що ти розповів. Кажуть, зізнання полегшує душу.

ГЕРБ. Зізнання? Що ти хочеш цим сказати? Я ж не вбив, не зарізав свою сім'ю, а тільки залишив її.

ЛІБІ. Ти знаєш, що я хочу сказати.

ГЕРБ. Так. Знаю. Але я сподіваюся, ти даси мені нагоду зробити для тебе трохи більше добра в наступні шістнадцять років. Як, Ліб? Даси мені таку нагоду?

ЛІБІ. Не треба нічого для мене робити. З мене досить чути, як ти говориш. Мені подобається твій голос.

ГЕРБ. Завтра ж зранку ми докладно обговоримо твої плани щодо акторства і все таке інше. Згода?

ЛІБІ. Як ти скажеш.

ГЕРБ. Оце ж я й сказав. Слухай, мені сьогодні вже однаково не заснути. То, може, почитаєш мені щось? Із отих твоїх п'єс.

ЛІБІ. Ти хочеш, щоб я складала іспит? Перед рідним батьком? Ой, та в мене серце розірветься!

ГЕРБ. Ніякий це не іспит. Я ж не можу дати тобі роботу. Просто мені хочеться послухати тебе.

ЛІБІ. А-а, ну тоді інша річ. *(Бере книжку.)* Я почитаю із «Красуні з Амгерста». Це монтаж з листів Емілі Дікінсон. Її грала на сцені Джулія Гарріс... А оце мій улюблений уривок. Я повторювала його тисячу разів. Ти готовий слухати?

ГЕРБ. Готовий.

ЛІБІ *(читає)*. «Мені кожної ночі сниться батько, щоразу по-іншому, і хоч би що я робила вдень, я забуваю про все й повсякчас думаю: де він тепер?.. Він мав щире й суворе серце — мабуть, другого такого і в світі нема...»

Герб і Лібі дивляться одне на одного.

Я рада, що існує безсмертя, але спершу воліла б звідати його сама, а тоді вже відпустити батька... Відтоді як він помер, дім так віддалився від дому...»

Завіса.

Д І Я Д Р У Г А

КАРТИНА ПЕРША

Через два тижні, близько сьомої години вечора.

Усе помешкання невпізнанно змінилося. Скрізь чисто, все аж сяє і вабить око. На стінах — кілька недорогих репродукцій творів сучасного мистецтва — Пікассо, Брака та ін. Зникли купи старих газет, журналів та інший мотлох. Меблі переставлені по-новому, декотрі підновлені. Кухня перефарбована в яскравіший колір. На дверях ванної намальовано морський краєвид. З Гербового письмового стола прибрано все зайве; на ньому тільки друкарська машинка, пачка чистого паперу і кухлик на каву з ручками та олівцями.

За письмовим столом перед машинкою сидить ЛІБІ. На ній купальний халат, на голові — бігуді. Вона повільно й дуже старанно вишукує на клавішах потрібні літери, вдаряючи по них одним пальцем.

Саме заходить сонце. У надвірних дверях з'являється ГЕРБ. На ньому піджак, з бічної кишені витикається згорнута програма кінних перегонів.

ЛІБІ *(не підводячи очей від машинки)*. Привіт. Як минула рада?

ГЕРБ. Чудово. Чорна кава і все таке інше. *(Переглядає пошту.)*

ЛІБІ. Будь обережний у ванній. Фарба ще не висохла.

ГЕРБ. Сподіваюся, мою зубну щітку ти не пофарбувала? Мені дуже подобався її колір.

ЛІБІ. Ні. Зате почепила нову завіску перед душем. А то стара нагадувала мені ту, за якою зарізали Дженет Лі у фільмі «Психо». Я нароблю з неї купальних шапочок.

ГЕРБ. Оце якраз те, чого мені бракувало. З півсотні нових купальних шапочок. *(Кладе на стіл пошту і обертається до кухні.)* Що таке? А де наша кухня? Чи там тепер музей новітнього мистецтва?

ЛІБІ. А що, скажеш, не веселіше стало? Було ж похмуро, як у підвалі. А тепер видно, що в домі панує радість.

ГЕРБ *(дістає з холодильника пиво)*. Атож. Я ще з вулиці почув його радісний сміх. *(Підходить до вікна і виглядає у двір.)* Ні, ти поглянь, які розкішні мої дерева! Такого врожаю, як цього року, мабуть, ще не бувало.

ЛІБІ. Я й вечерю сьогодні готую із твоєї садовини: лимонний салат, курча з апельсинами... От тільки що б узяти там на десерт?

ГЕРБ. Може, зробиш пудинг із кісточками?..

ЛІБІ. Як працює мотор?

ГЕРБ. Бездоганно. Хоч в авторалі записуйся.

ЛІБІ. Я ще хотіла поміняти шини, але не встигла.

ГЕРБ. Оце мені щастя привалило! Раптом маю в домі художника-декоратора, автомеханіка, секретаря-друкарку і куховарку. Не в кожному готелі такий персонал. Що це ти там пишеш?

ЛІБІ. Листа мамі і Робі. Розповідаю їм, як учора зустріла в супермаркеті Марлона Брандо. Мама просто впаде.

ГЕРБ. Марлона Брандо? В сугермаркеті?

ЛІБІ. Ну, як і не його, то когось схожого... Привітати від тебе Робі?

ГЕРБ. А чого ж, привітай.

ЛІБІ. А що написати?

ГЕРБ. Напиши: «Тато вітає Робі».

ЛІБІ. А маму?

ГЕРБ. Що — маму?

ЛІБІ. Яюсь образливо виходить: Робі ти вітаєш, а маму — ні.

ГЕРБ. А-а... Ну привітай і її.

ЛІБІ. І оце все?

ГЕРБ. А чого ти ще хотіла? Щоб я сказав: «Даруй мені за те невеличке непорозуміння, що сталося між нами шістнадцять років тому»?.. І взагалі, зроби ласку: пиши свої листи сама.

ЛІБІ. Я ж просто спитала.

ГЕРБ. Ну гаразд, можеш написати, що, як на мене, вона виховала дуже добру дочку.

ЛІБІ. Оце мило. Це їй сподобається. Може, ти своєю рукою і напишеш? А то вона подумає, що я це вигадала.

ГЕРБ. Слухай, Лібі, дай мені спокій і пиши свого листа сама... А коли приїде Стефі?

ЛІБІ. Десь о сьомій, о пів на восьму. *(Додруковує листа.)* Ну, а тепер розповідай, як там було на раді. Їм сподобалася твоя заявка?

ГЕРБ. Так. Страшенно сподобалася. Всі просто вражені. Але сказали: треба ще трохи дещо доробити,— так уже воно ведеться.

ЛІБІ. Ну, а угоду з тобою уклали? Контракт? Гроші вони тобі заплатять?

ГЕРБ. Це не так просто робиться. Спершу вони мають схвалити проспект. На все свій час. Вони тут щодо цього дуже скрупульозні. Та я не тривожуся. Рада минула добре.

ЛІБІ. Ой, щось тут не так. Їм не сподобалася твоя ідея? Ти щось приховуєш. Я чую це з твого голосу.

ГЕРБ. Ти чуєш мій голос усього два тижні, то що ти можеш із нього почути?

ЛІБІ. Ну чому ти нещирий зі мною? Я ж тобі геть усе кажу.

ГЕРБ. А хіба я тобі чогось не кажу?

ЛІБІ. Вони відхилили твою заявку, і ти боїшся мені сказати.

ГЕРБ. Ніхто моєї заявки не відхилив.

ЛІБІ. Слово честі?

ГЕРБ. Слово честі. Ніхто її не відхилив, тому що... я там не був.

ЛІБІ. Ти не був на раді?

ГЕРБ. Ну я ж тобі сказав. Я зателефонував їм і скасував зустріч. Бо мав важливіші справи.

ЛІБІ. Які справи? Що ти робив?

ГЕРБ. Поїхав на кінні перегони в «Голлівуд-Парк».

ЛІБІ. Ти поїхав на кінні перегони в «Голлівуд-Парк»?

ГЕРБ. Ми що — на курсах іноземних мов за системою Берліца? Чого ти кожне слово за мною повторюєш?.. Атож, поїхав на перегони. І вгадав трьох переможців. Виграв триста сорок шість доларів. Це рівно на триста сорок шість доларів більше, ніж я мав би з тієї сьогоднішньої ради, бо прийшов би туди ні з чим. З порожніми руками, розумієш?

ЛІБІ. То ти й не збирався туди йти?

ГЕРБ. А чого б я мав туди йти? Щоб сісти перед трьома зеленими шмаркачами й викласти на стіл сорок шість аркушів чистого паперу? Я геть видихався, ясно?

ЛІБІ. Як це — сорок шість чистих аркушів? Я ж сама бачила, як ти два тижні ревно працював. Навіть уночі чула клацання машинки й потерпала, щоб ти не позбивав до крові пальців.

ГЕРБ. Усе те була марна праця, Лібі. Сорок шість сторінок я не написав. То я одну сторінку сорок шість разів переписував.

ЛІБІ. Але ж ти сам казав, що маєш чудовий задум. Чому ти не пішов на раду? Ти ж неперевершений оповідач. От і виклав би їм свій задум.

ГЕРБ. Може, сім-вісім років тому... А сьогодні — вже ні. Я вичерпався до

дна, я одразу починаю нервуватись і не знаю, що їм у біса сказати, верзу якесь казна-що... От уяви собі: входиш ти до кімнати, а там сидять ті хвацькі жевжики в костюмах від П'єра Кардена, з моднячими зачісками, і, заклавши руки за голову, чекають, щоб ти їх розважав. Та я вже по дві тисячі на тиждень загібав, коли вони на Ен-бі-сі посильними бігали. Гори вони всі синім вогнем, а я пречудово проживу і з перегонів. Усе, годі з мене!

ЛІБІ. Ти знаєш, що мене просто казить? Хочеш знати?

ГЕРБ. Ні.

ЛІБІ. Мене просто казить, коли люди втрачають віру в себе. Ти ж навіть не пробуєш впливти. Бабуся завжди мені говорить: «Шануй сама себе, то й інші тебе шануватимуть».

ГЕРБ. Он як? Чи не забагато вона говорить, як на покійницю?.. Слухай, мене весь час кудись пориває. Ти не будеш проти, як ми сьогодні повечеряємо не вдома? Поїдемо десь і відзначимо... Ти, я і Стефі.

ЛІБІ. Що відзначимо?

ГЕРБ. Мені ж сьогодні пофортунило. Нехай і не в тій галузі, але пофортунило добряче.

ЛІБІ. Ну, це ти із Стефі вирішуй. А я однаково йду з дому. Маю ввечері свої справи.

ГЕРБ. Знову? Вже третій вечір на цьому тижні. Ти тепер майже не бувашш удома.

ЛІБІ. Я рада, що ти це помітив. Дякую.

ГЕРБ. Та ні, я нічого. Розважайся собі... А куди ти йдеш?

ЛІБІ. У справах.

ГЕРБ. Які в тебе справи? Знову кіно?

ЛІБІ. Я не можу обговорювати їх з тобою.

ГЕРБ. Ми ж обговорюємо *мої* справи в кіно, то чом не можемо обговорювати *твої*? Куди ти щовечора ходиш?

ЛІБІ. Налагоджую ділові зв'язки. Можна, я поїду твоєю машиною?

ГЕРБ. А чого ж. Ти сама її склала. Але слухай, Лібі, Лос-Анджелес — місто небезпечне, особливо поночі. Не знаючи тут усіх ходів і виходів, можна вскочити в неабияку халепу. Чому ти не хочеш сказати мені, куди їдеш?

ЛІБІ. Тому що для мене дуже важливо зробити все самій, на власну руку. Я вдячна тобі за те, що ти прийняв мене у своєму домі. Коли я й вважала, що ти переді мною в боргу, то цим ти розплатився зі мною з верхом. Але в кінці минулого тижня я мала довгу розмову з бабусею, і ми вирішили: коли я хочу пробиватися в кіно, то повинна робити це самотужки.

ГЕРБ. То бабуся ще тут? Я думав, вона поїхала. Ти ж ніби казала, що вона скучила за Нью-Йорком.

ЛІБІ. Скучила. Але позавчора вона пішла на тутешнє кладовище, оте, що біля аеропорту, і зустріла там знайомих жінок, яких знала ще з Нью-Йорка. Вони переїхали сюди разом з дітьми і тут уже й померли. І тепер бабуся розказує їм, що там нового у їхніх колишніх місцях... Ой, мені вже час. Якщо залишишся вдома, бабуся допоможе тобі з вечерею... (*Виходить у надвірні двері.*)

ГЕРБ (*зводить очі вгору, на «бабусю»*). Гаразд, вечерю я подам сам. А ви помиєте посуд.

Затемнення.

КАРТИНА ДРУГА

Близько півночі. Чути, як повз будинок проїжджає машина.

Із спальні виходить ГЕРБ у халаті й капцях. Вигляд у нього засмучений і стривожений. Підходить до надвірних дверей і виглядає на вулицю.

З'являється СТЕФІ в коротенькому японському халатіку, що його, як видно, тримає в цьому домі для таких нагод. Підходить до дверей у сад, стає поруч Герба й порозуміло дивиться на нього, відчуваючи його настрій.

СТЕФІ. Не тривожся, все буде гаразд. Хоч я розумію, як тобі зараз.

ГЕРБ. Он як?

СТЕФІ. У мене в самої був препаскудний день. Наша «зірка» спізнилася на

півтори години, і вся група мусила працювати понадурочно. Мені дуже жаль, що я зіпсувала тобі вечерю.

ГЕРБ. Нічого ти не зіпсувала.

СТЕФІ. Де ж ні? Прийшла надто пізно, курча вже присохло. Пробач.

ГЕРБ. Ми мали сісти до столу о восьмій. Дівчинка зготувала курча, картопляну запіканку зі сметаною, овочі з цибулею, шоколадний мус... Ти могла б принаймні подзвонити.

СТЕФІ. Та до телефону було не підступитися, чоловік двадцять рвалося до трубки. Я вирішила, що скоріше доїду.

ГЕРБ (*бере зі столу саморобне меню*). Ти глянь, яке вона меню зробила. (*Читає.*) «Картопля по-німецькому... Горошок а-ля Лібі...» І сама розмалювала. Зверху — кухарський ковпак, по краях — булочки...

СТЕФІ. Дуже гарне. Не знаю навіть, що мені ще сказати.

ГЕРБ. Може, залишиш їй записку? Подякуєш за чудову вечерю.

СТЕФІ. Я й сама їй подякую. Коли вона має повернутися? (*Сідає.*)

ГЕРБ. Не знаю. Ось уже третій чи четвертий вечір на цьому тижні вона йде з дому, і я не знаю, де вона і що робить. Котра там уже, пів на першу? Чи не запізно, як ти гадаєш?

СТЕФІ (*усміхається*). Та ні. Я гадаю, все дуже добре. Гостинно просимо до товариства занепокоєних батьків! Як ти себе почуваєш у цій ролі?

ГЕРБ. Мені це не до вподоби.

СТЕФІ. Бути батьком чи бути занепокоєним?

ГЕРБ. А хіба я маю вибір?

СТЕФІ. Ніякого. Одне невіддільне від другого. Любити когось — це не мати й хвилини спокою.

ГЕРБ. За ті два роки, що ми з тобою разом, це я вперше думав у ліжку про щось інше. Які вже там любові, коли весь час дослухаєшся, чи не під'їхала машина.

СТЕФІ. До твого відома, останні наші зустрічі — чи не найкращі з усіх.

ГЕРБ. Дивна ти жінка. А мені — як секс, то секс, і щоб ніщо не відвертало... Може б, зателефонувати кудись, але я навіть не знаю, куди в таких випадках телефонують.

СТЕФІ. Дивно те, що ти так трусишся над зовсім чужою тобі дівчиною.

ГЕРБ. Як це чужою? Вона ж моя дочка.

СТЕФІ. Вона й останні шістнадцять років була твоя дочка, але тобі потрібен був телескоп, щоб це добачити.

ГЕРБ. Та я ж не знав, яка вона. Вона не існувала для мене як реальна людина. Я думав, вона ненавидить мене. Ніколи не сподівався, що вона захоче мене побачити. Стільки років прожив, і життя нічого мене не навчило.

СТЕФІ. Скажи, а чому у тебе в садку тільки двоє дерев?

ГЕРБ. Що?!

СТЕФІ. У тебе росте лимонове дерево та апельсинове дерево. А місця ж там ще багато. Правда, є й третє — оте, що всихає, ти його зовсім занедбав... От я й подумала: чому тільки двоє дерев?

ГЕРБ. Не розумію, якого біса ти... О Боже, зглянься на мене!.. Та тому, що я покинув двоє дітей, от і посадив двоє дерев. Коли б я покинув шістнадцятеро дітей, то мав би тут справжній Національний парк, чи не так?.. Ти знаєш, Стефі, здається мені, нам не слід більше зустрічатись. Лягати в ліжку зі своїм психоаналітиком — у цьому є щось нездорове.

СТЕФІ. Ну чого ти так на мене дивишся? Не я ж вирощую дерева, а ти. Я тільки питаю.

ГЕРБ. А до чого ти ведеш? Що хочеш від мене почути? Що апельсинове дерево — це Лібі, а лимонове — Карл? А оте всохле, що родить самі кісточки, — їхня мати? Так по-твоєму?

СТЕФІ. Ну навіщо ж так буквально? Я навіть не знаю, чому я про це подумала. Просто подумалось, та й годі.

ГЕРБ. А ти тоді хто? От тебе я в своєму садку не бачу.

СТЕФІ (*з ноткою самозречення*). Атож. І я себе там не бачу.

ГЕРБ (*роздраговано*). А ким би ти хотіла бути? Трояндою? Тюльпаном? Рододендроном? Завтра я візьму горщик і посаджу тебе в нього.

СТЕФІ. Я хочу бути самою собою, Стефі. І хочу бачити тебе не тільки тоді, коли *тобі* заманеться. Я хочу розвинути наші стосунки, Гербе.

ГЕРБ (*виглядає у вікно*). Якби вона заблукала, то подзвонила б мені, правда ж?

СТЕФІ. Що тебе зараз дужче тривожить — Лібі чи моє запитання?

ГЕРБ. А що негаразд із нашими стосунками? Ми вже два роки в одному ліжку. Як на мене, це неабияке досягнення.

СТЕФІ. Не так давно я збрехала тобі. Сказала, що не зустрічаюся з іншими чоловіками. А сама зустрічалася. Я двічі вечеряла з Монте Уолшем — це оператор з нашої групи. Тільки вечеряла, і нічого більше, але, на мій превеликий подив, мені було з ним приємно. Я тішилася розмовою з ним. І тішилася тим, що я тішуся.

ГЕРБ. Радий за тебе. А що у вас було на вечерю?

СТЕФІ. Духовне спілкування.

ГЕРБ. О, то ви, певно, вечеряли в ресторані Анджело. Там цю страву чудово готують.

СТЕФІ. Ось перед тобою машинка. Ось папір. Усе, що від тебе вимагається, — це записувати свої дотепні репліки, і тоді, може, настане такий день, коли й *ти* зможеш дозволити собі повести мене до Анджело. А поки що я йду одягатися. (*Іде до спальні*).

ГЕРБ. Боже милостивий! Ще два тижні тому в домі був мир і спокій. А тепер — то вони сюди, то вони туди!.. Не дім, а якийсь бісів готель...

СТЕФІ (*виходить із спальні, надягаючи блузку*). Одна дочка і одна коханка — це не так багато. Я сподівалася, що ти даси собі раду.

ГЕРБ. Чому саме тепер? Чому після двох років, що ми разом, ти починаєш тиснути на мене? Я думав, ти всім задоволена. Думав, ми знайшли ідеальний спосіб життя. Тобі ж начебто подобалося бути вільною і незалежною.

СТЕФІ. У червні мені минає сорок. Воля й незалежність як вибір — це чудово. Але як перспектива на майбутнє вселяє деякий страх.

ГЕРБ. Я не збираюсь одружуватися ще раз.

СТЕФІ. А мені цього й не треба. Мені треба, щоб я була тобі *потрібна*.

ГЕРБ. Я перестану зустрічатися з іншими жінками. Раз і назавжди. Та й було це, зрештою, вряди-годи... Ти *цього* хочеш?

СТЕФІ. Я не вимагаю від тебе ніяких жертв, Гербе! Я тільки хочу чогось постійного. Не законного шлюбу, а просто відданості. Я маю будинок, удвічі більший за цей. Там вистачить місця і для твого робочого кабінету. Перебирайся до мене. Це не накладе на тебе ніяких матеріальних обов'язків — я ж бо однаково заробляю більше, ніж ти. Але мені дуже бракує тебе щоранку. І я злюся, коли бачу, що твій добрячий талант припадає порохом, так само як і твоя друкарська машинка. А це тому, що ти з тих людей, які потребують легенького спонукального штурхана під зад. Я справді дбаю і турбуюся про тебе. Мені не треба бути твоєю дружиною, а от погонич з мене, сподіваюся, вийде знаменитий.

ГЕРБ. Чому ти не хочеш, щоб усе й далі було так, як воно є?

СТЕФІ. Ніщо не залишається таким, як є. Все змінюється. Все тече, все минає, і ні тобі, ні мені нічого з цим не вдіяти.

ГЕРБ (*притих, дивиться вбік*). А хотілося б повернутися в тисяча дев'ятсот сорок восьмий рік. Я тоді від ранку до вечора ганяв м'яча на вулиці. І літо тривало для мене цілу вічність. Здавалося, прапор над стадіоном «Янкі» майоритиме ще не одне століття.

СТЕФІ. А я хотіла б повернутися в п'ятдесят шостий. Я носила платтячка сорок четвертого розміру і гадки не мала про косметику... Але й тепер, коли все те далеко позаду, Монте Уолш подзвонить завтра ввечері. Що мені робити, Гербе?

ГЕРБ. Поміняй номер телефону.

СТЕФІ. Пробач, але не може бути все завжди по-твоєму. Коли тобі стукне вісімдесят три, а мені сімдесят сім, обом нам буде байдуже, чи приходитиму я до тебе щовівторка увечері. Кожного ранку я саджаю своїх малих у шкільний автобус, а по обіді вони вертаються додому щодень доросліші. Отож не проси

мене жити так, як волів би ти. Я хочу більшого для себе. Для нас обох. Але я не збираюся сидіти й чекати, яку долю обереш для мене ти.

ГЕРБ. О Боже, як я ненавиджу, коли мене закликають бути справедливим! Невже немає іншого виходу? Невже ми не можемо знайти для себе якийсь інший спосіб життя?

СТЕФІ. Ти знаєш, Гербе, що я подарую тобі на Різдво? Табличку з написом «Вихід». Зроду ще не бачила чоловіка, який так уперто шукав би собі лазівки. *(Іде до ванної і повертається зі спідницею та туфлями.)*

ГЕРБ. Чи не могли б ми побалакати про все це завтра? У мене дитина пропала.

СТЕФІ. Вона не пропала. Її просто немає вдома... Гарзд, побалакаємо завтра. *(Надягає спідницю.)*

ГЕРБ. Я й сам знаю, що цей будинок — діра. І знаю, що мені треба вибратися звідси. Але це не так легко. Я звик до нього, мені тут зручно.

СТЕФІ. Дім-талісман?

ГЕРБ. Скоріше дім-спокута. Це мені більше пасує.

СТЕФІ. Слухай, ми могли б забрати з собою і твої дерева. Я знаю одного тямущого садівника, він пересадить усе, що хочеш. У мене в садку свої яблука та груші. З твоїми апельсинами і лимонами вийде чудовий фруктовий салат.

Герб приязно дивиться на неї. Стефі обіймає і цілує його.

ГЕРБ. А як же Монте Уолш, а?

СТЕФІ. Ах, Монте Уолш... А які почуття він викликає в тебе?

ГЕРБ. Лють. Ревнощі. Страх. Бачив я його на студії. Завжди в ковбойському капелюсі і з таким виглядом, наче він у себе на ранчо в Марлборо. Який одекolon він уживає? «Кінські яблука»?

СТЕФІ *(сміється)*. Примусити мене всміхнутися він може, а от щоб засміятися — то ні.

ГЕРБ. Он як? Ну, а мені той поганець діє на нерви.

СТЕФІ. Знаю це почуття. Те саме я відчуваю до Лібі.

ГЕРБ. До Лібі?..

СТЕФІ *(узуває туфлі)*. Жінці, що знайома з тобою два роки, важко змагатися з дочкою, якої ти не бачив шістнадцять років.

ГЕРБ. Та ти що — здуріла? Яке відношення має Лібі до нас із тобою?

СТЕФІ. Не питай мене. На жіночу вдачу гриму не накладеш.

ГЕРБ. Не розумію я тебе. І взагалі не розумію вас, жінок. Як по правді, то я маю довіру тільки до тих, хто може прорватися в центр поля і зловити різаний м'яч.

СТЕФІ. Ти ж мене знаєш. Я завжди кажу те, що думаю. Лібі має щось таке, чого не маю я, але дуже хотіла б мати.

ГЕРБ. Що ж воно таке?

СТЕФІ. Твоя турбота. Щоб ти так само тривожився, де це я можу бути о пів на першу ночі.

ГЕРБ. Я й так знаю, де ти. Ти у вітальні і одягаєшся, замість того, щоб бути в спальні й роздягатися. Не оголошуй мені ультиматумів, Стефі. Не вимагай, щоб я дав тобі відповідь до кінця тижня. Хочеш вечеряти в ресторані з тим своїм Монте Уолшем — вечеряй собі на здоров'я. Хочеш поїхати з ним полювати на буйволів — щасливої дороги. Можеш зустрітися з ним скільки тобі завгодно. А я маю свій сценарій, який мені треба не тільки закінчити, але й почати. Я маю дочку, яка хоче стати кінозіркою щонайпізніше до неділі, а ще маю її покійну бабусю в Брукліні, яка пильнує за кожним моїм кроком, — і допоможи мені Боже дати собі раду з усім цим. А коли ти так прагнеш хепі-енду, щасливого кінця, то керуй до нього сама.

СТЕФІ. Не така я дурепа, щоб вірити в щасливі кінці. Я б радо вдовольнилась і обіцянкою на півдорозі.

ГЕРБ. Даруй, Стефі, але я вичерпав свій запас обіцянок на цей тиждень.

СТЕФІ *(киває головою, розуміючи, що наполягати далі марно)*. Гарзд. Забудьмо про це. Та й взагалі, я просто принагідно сказала... *(Іде до спальні по свою сумочку.)*

ГЕРБ (*виглядає у вікно*). Начебто холоднувато стає. Чи тепло вона вдягнена?

СТЕФІ. Коли вона перебралася в шортах через Скелясті гори, то на бульварі Вілшір, та ще й у «мустангу», якось не замерзне.

ГЕРБ. Скільки ж я їй винен...

СТЕФІ. За що?

ГЕРБ. За те, що вона шістнадцять років чекала, коли я почну турбуватися, чи тепло вона вдягнена.

СТЕФІ. Скільки ти їй винен, не знаю. Досить людині подумати, що вона комусь щось завинила, як вона ту ж мить починає розплачуватись. І даремно. Забудь ти про ті шістнадцять років, їх однаково не вернеш. У певному розумінні тобі навіть пощастило. Якби ти й не пішов із сім'ї, твоїй дочці так само було б тепер дев'ятнадцять, і вона б не визнавала твого батьківського авторитету, як і всі вони. Я он дня не пропущу, щоб не поспідати зі своїми малими, а скінчиться все тим самим, що і в тебе.

ГЕРБ. Слухай, Стефі, ти найрозумніша жінка, яку я будь-коли знав.

СТЕФІ. Тоді чому ж я мушу серед ночі повертатися додому сама?

ГЕРБ. Тому що у виборі чоловіків ти страшенна дурепа.

*Обоє стоять і дивляться одне на одного, видимо розгублені.
Світло поволі згасає.*

КАРТИНА ТРЕТЯ

Початок четвертої години ранку. У вітальні світить тільки торшер. На стінах зблискує світло фар машини, що під'їхала до будинку. Фари гаснуть. Чути, як грюкають дверцята.

До кімнати входить ЛІБІ й дуже обережно причиняє за собою двері. Потім тихенько, навшпиньки рушає до свого алькова.

ГЕРБ сидить на канані й спостерігає все те.

ГЕРБ. Який сенс іти навшпиньки, коли машину було чути аж у Денвері?

ЛІБІ (*тихо*). Я боялася розбудити тебе.

ГЕРБ. Щоб когось розбудити, тому комусь треба спершу заснути.

ЛІБІ (*тихо*). Чому ж ти не прийняв таблетку?

ГЕРБ. Я прийняв. Але виявилось, що таблетка тривожиться за тебе дужче, ніж я сам.

ЛІБІ (*тихо*). Пробач. Я думала, ти будеш заклопотаний іншим.

ГЕРБ. Інше я вже зробив. А чого ти шепочеш?

ЛІБІ. Щоб не розбудити Стефі.

ГЕРБ. Її не так легко розбудити. До того ж вона вже дві години як поїхала додому. (*Вмикає світло.*)

ЛІБІ. Як? Хіба вона звичайно не залишається на ніч?

ГЕРБ (*ущипливо*). Як бачиш, цього разу звичайно не залишилась.

ЛІБІ. А що сталося? Ви посварились?

ГЕРБ. Годі про Стефі. Краще розкажи мені, де ти була до третьої години ночі.

ЛІБІ. У місті.

ГЕРБ. Що значить «у місті»? Ось уже третю ніч на цьому тижні ти повертаєшся додому о другій, о пів на третю, о третій, і я хочу знати, де ти буваєш.

ЛІБІ. Та нічого ж зі мною не сталося. Все гаразд. Чого ж ти так википаєш?

ГЕРБ. *Википаю?! Ти йдеш із дому, не кажеш мені куди, не дзвониш, знайомих у тебе в цьому місті нема, ти повертаєшся о третій годині ночі — і я, по-твоєму, не повинен википати?!*

ЛІБІ (*знижує плечима*). Ну що ж, википай на здоров'я.

ГЕРБ. Не зловживай моїм терпінням, Лібі! Облиш ці свої штуки!.. Якщо ти сподіваєшся злупити з мене все, що я нібито заборгував тобі за ті шістнадцять років, то подумай і ось про що. Я не маю чим сплатити цей борг. Отож забудь про нього. Нічого ти з мене не візьмеш.

ЛІБІ. Єдине, чого я в тебе попрохала, — це нічого не варту рекомендація до

когось із твоїх впливових друзів у Голлівуді. Та й тієї не дістала, бо ти не маєш таких друзів.

ГЕРБ. Де ж пак, ти ледве переступила цей поріг з виглядом нещасної сирітки, як узяла мене за горлянку. «Ти заборгував мені, і я приїхала одержати борг» — ось що ти сказала. *(Зводить очі догори.)* Хіба не так, бабусю? Чи, може, я вигадую? Будьте мені свідком. *(До Лібі.)* Вона мене чує чи треба набрати якийсь засекречений номер?

ЛІБІ. Господи Боже! Щось тут сьогодні таки сталося.

ГЕРБ. Я чекаю відповіді на своє запитання.

ЛІБІ. Ну, була в місті, зустрічалася з людьми.

ГЕРБ. З якими людьми?

ЛІБІ. Впливовими... у нашому ділі... *(Говорячи, обгризає курячу ніжку, що лишилася від вечері.)*

ГЕРБ. Цебто в кіно?

ЛІБІ. Ну звісно.

ГЕРБ. Так-так... І з якими ж впливовими людьми із світу кіно ти познайомилася сьогодні?

ЛІБІ. З продюсерами, режисерами, акторами...

ГЕРБ. Он як? А я когось із них знаю?

ЛІБІ. *Не знаю, чи ти їх знаєш, але, можливо, чув про них.*

ГЕРБ. Ну-ну, хто ж би це, приміром?

ЛІБІ. Приміром, Джек Ніколсон.

ГЕРБ. Джек Ніколсон?.. Еге ж, чув про такого. І ти з ним сьогодні ввечері познайомилась?

ЛІБІ. Атож.

ГЕРБ. Зрозуміло. Ну, а ще з ким?

ЛІБІ. Із кіно чи з телебачення?

ГЕРБ. То байдуже.

ЛІБІ. Із Джеймсом Кааном.

ГЕРБ. О, із Джімі? Ну, і як він тобі?

ЛІБІ. Як на мене — грандіозний.

ГЕРБ. Та певне. А про кого ще я міг чути?

ЛІБІ. Стривай, зараз пригадаю... Кендіс Берджен, Сьюзен Плешет... ще той, як його, віце-президент фірми «Колампія»... режисер, що поставив «Щелепи»... І ще багато інших, я всіх не запам'ятала.

ГЕРБ. Ну, ти багато встигла, я бачу. І з усіма тими людьми ти розмовляла?

ЛІБІ. Авжеж. Не скажу, що то були довгі розмови, але розмовляла.

ГЕРБ. *(Пильно дивиться на неї.)* Як ото з бабусею?

ЛІБІ. Та ні. Бабуся ж померла, а всі ті люди живісінькі. Що я, по-твоєму, різниці не бачу?

ГЕРБ. Я просто так спитав. А де ж ти познайомилася з усіма тими Джеками, Джімі та Кенді?

ЛІБІ. На прийомі в Беверлі-Хіллз, на Бенедікт-стріт, одинадцять.

ГЕРБ. Хто тебе туди запросив?

ЛІБІ. Гордон Захаріас.

ГЕРБ. *Гордон Захаріас?* Який це в біса Гордон Захаріас?

ЛІБІ. Той, що взяв мене на роботу.

ГЕРБ. На яку роботу?

ЛІБІ. На автостоянці в Беверлі-Хіллз. Я заробила тридцять два долари плюс чайові... не кажучи вже про знайомство із Джеком Ніколсоном.

ГЕРБ. То це там ти познайомилася з усіма тими людьми? На автостоянці?

ЛІБІ. А де ж? Спершу я була таким собі хлопчиком на побігеньках. От виходить, приміром, Джордж Сігел і каже: «Голубий «мерседес» сімдесят вісім», — а я біжу стрімголов до стоянки і чимдуж кричу: «Голубий «мерседес» сімдесят вісім!» — і тоді другий хлопчина підганяє машину до під'їзду. Але потім я віддала тому хлопцеві десять доларів і половину своїх чайових за те, що підганятиму машини сама, і отак познайомилася із Джорджем Сігелом. Він був дуже милий. Усміхнувся до мене і сказав «Дякую», точнісінько як в отому фільмі... Я зав'язала багато корисних контактів.

ГЕРБ. Джордж Сігел подякував тобі — і ти вважаєш, що зав'язала з ним корисний контакт?

ЛІБІ. Хай там як, а не завадить. Головне ж те, що я залишала на вітровому склі картки.

ГЕРБ. Які ще картки?

ЛІБІ. Ну рекламні. Ми мали залишати в кожній машині отаку маленьку картку, на якій написано: «Наша автостоянка обслуговує будь-які прийоми — як великі, так і малі». А я на звороті кожної картки писала: «Лібі Такер, акторка нью-йоркської школи, виконує будь-які ролі — як великі, так і малі» — і свій номер телефону. Я їх штук тридцять залишила. Навіть якщо тільки двоє подзвонять — і то не марно витратила гроші.

ГЕРБ (*дивиться на неї, потім відводить погляд і обмірковує почуте*). Лібі, я маю до тебе одне серйозне запитання. Невже ти справді віриш, що котрийсь із тих діячів кіно — режисер, продюсер, оператор, *абохто* — подзвонить і запросить на розмову людину тільки тому, що вона написала своє ім'я і телефон на звороті рекламної картки автостоянки?

ЛІБІ. Шансів *не багато*. Але їх було б ще менше, коли б я не залишила тих карток.

ГЕРБ. Та ніяких шансів узагалі. *Аніякісіньких!* У місті п'ять тисяч кваліфікованих агентів — і ті не можуть влаштувати своїм клієнтам зустрічі з цими людьми, а ти сподіваєшся, що хтось із них зателефонує *тобі*, бо ти, бач, залишила своє ім'я на клаптику паперу, який вони викинуть за вікно, тільки-но від'їдуть від стоянки.

ЛІБІ. Ти надто песимістично дивишся на речі.

ГЕРБ (*намагаючись стримувати себе*). Ну гаразд! Припустімо — суто теоретично, — що котрийсь із них таки гляне на ту картку. Чийсь син тримає бар, і послуги автостоянки можуть йому знадобитися. Хтось познайомився на прийомі з дівчиною і хоче записати її телефон. У когось застрягла між зубами крихта їжі, і він бере твою картку замість зубочистки. Та навіть *із цих* навряд чи хоч один подивиться, що там написано *на звороті*. Але припустімо, що один таки подивиться. І прочитає: «Лібі Такер, акторка нью-йоркської школи, грає будь-які ролі...» То неville ти уявляєш собі, ніби він тут-таки натисне на гальма, з'їде на узбіччя й скаже своїй дружині: «Це ж саме те, чого я так довго шукав! Акторка нью-йоркської школи, та ще й згодна на будь-які ролі — хоч на великі, хоч на малі! І де я її знаходжу? Отут, у власній машині! Оце пощастило! Завтра вранці першим ділом подзвоню їй і благаю Бога, щоб хтось інший, у кого теж застрягло щось між зубами, не перехопив її в мене з-перед носа!»

ЛІБІ (*хитає головою*). Тепер я не дивуюся, чому ти так небагато досяг. З таким поглядом на світ...

ГЕРБ. Забудь, що я тобі сказав. Я вже й сам шкодую, пробач. Якщо завтра зранку безперервно дзвонитимуть, я посиджу в своїй кімнаті, щоб не заважати тобі. (*Рушає до спальні.*)

ЛІБІ. Якби я й далі залишалася в Брукліні, то вже ніколи не приїхала б сюди. Якби я не приїхала сюди, то не познайомилася б із Стефі. Якби я не познайомилася із Стефі, вона ніколи не сказала б мені, що в Лос-Анджелесі є Академія театрального мистецтва. Якби я не пішла до тієї Академії, то не зустрілася б з Гордоном Захаріасом із штату Іллінойс. А не зустрілася б з Гордоном Захаріасом, то й не дістала б роботи, завдяки якій опинилася в машині Джорджа Сігела. А не підганяла б до під'їзду всі оті розкішні лімузини, то ім'я і телефон Лібі Такер не залишалися б у них на вітровому склі. А де залишились *твое* ім'я і номер телефону? І якщо ти не схаменешся і не візьмешся до діла, тебе поховають на тутешньому кладовищі і напишуть на надгробку: «Народився тисяча дев'ятсот шостого року — помер тисяча дев'ятсот такого-то року», — а внизу: «*У житті нічого не досяг!*»

ГЕРБ (*втрачаючи терпець*). Залишаючи картки на вітровому склі автомобілів, акторками не стають!

ЛІБІ. Так само як граючи на кінних перегонах у «Голлівуд-Парку», не стають відомими сценаристами!

ГЕРБ. Не вчи мене жити! Я не просив у тебе поради чи допомоги!

ЛІБІ. Ія більш нічого в тебе не попрошу. Я тепер незалежна і при ділі!

ГЕРБ. Ти дурноверха фантазерка, ось ти хто! Ти малюєш на стелі ніч у Марокко і уявляєш собі, ніби ти вже не в Брукліні. Ти вигадуєш собі батька — короля Голлівуду і сподіваєшся, що тебе тут зустрінуть як принцесу. А життя — це не фантазії. Це з біса тяжка праця. *(Іде до спальні.)*

ЛІБІ *(гукає)*. Пробач мені!

Герб повертається.

Пробач. Я не хотіла тебе засмучувати. Думала, ти зрадієш, коли дізнаєшся, як добре мені повелося.

ГЕРБ. Не знаю, не знаю... Може, ти й маєш слухність. Може, отака невтримна, рішуча вдача і справді допоможе тобі в житті. А ти цього тижня ще підганятимеш машини зі стоянки?

ЛІБІ. Так. У суботу ввечері в Беверлі-Хіллз знову буде великий прийом.

ГЕРБ. Якщо це не завдасть тобі надто великого клопоту, то напиши на одній із тих своїх карток і про мене. Ну, на добраніч, до ранку. *(Виходить до спальні.)*

ЛІБІ *(дивиться йому вслід, потім підходить до дверей спальні)*. Чи не могла б я поговорити з тобою ще про одну річ?

ГЕРБ *(з-за дверей)*. Я вже прийняв снодійне.

ЛІБІ. Але це, сказати б, невідкладна справа. Сьогодні ввечері зі мною щось сталося, і я не знаю, як мені з цим бути.

ГЕРБ *(з-за дверей)*. У мене вже очі злипаються.

ЛІБІ. Ну гаразд, коли так. Не зважай на мене. Спробую якось викрутитися сама. На добраніч.

ГЕРБ *(виходить)*. Лібі, може, годі вже?! Ну гаразд, про що ти хотіла поговорити?

ЛІБІ. Про секс!

ГЕРБ. Про секс?!

ЛІБІ. Ти тільки не сіпайся. Бо як будеш сіпатись, то й мене сіпатиме.

ГЕРБ. Як це розуміти — про секс?

ЛІБІ *(знижує плечима)*. Ну, про секс як такий. І про речі, які з ним пов'язані.

ГЕРБ. Ти що — вскочила в якусь халепу?

ЛІБІ. Еге ж. Здається, що так.

ГЕРБ. В яку саме?

ЛІБІ. Я не знаю, що сексуальне, а що ні.

ГЕРБ. *Оце* і всі твої проблеми?

ЛІБІ. Розумієш, коли більшість гостей уже роз'їхалися, ми з Гордоном сиділи на стоянці в машині Сьюзен Плешет, і він почав до мене загравати. Він не бозна-який красень, але досить-таки приємний із себе. А я була дуже вдячна йому і не хотіла його образити. Та й самій мені хотілося позагравати з ним. Тільки я не знала, що можна собі дозволити в таких випадках. Так щоб не справити враження дівчини «для загального користування», як їх називають, і водночас не здатись йому зовсім уже недотикою. Отож я цмокнула його, вискочила з машини і вирішила, що на цьому й кінець. Але ж у суботу ввечері ми знову зустрінемось, і я думаю, має бути якесь продовження.

ГЕРБ. І ти хочеш обговорити це зі мною?

ЛІБІ. Воно-то, звісно, не горить. Але в неділю вранці буде вже запізно.

ГЕРБ. А ти ніколи не розмовляла про ці речі зі своєю матір'ю?

ЛІБІ. Вона не має довіри до чоловіків. А чому — ти й сам можеш здогадатися.

ГЕРБ. Ну, а з бабусею?

ЛІБІ. Секс — то не її галузь. Я раз чи два пробувала заговорити на цю тему, але вона прикидалася мертвою.

ГЕРБ. Ти хочеш сказати, що не маєш елементарного уявлення про секс?

ЛІБІ. Та ні. Як це робиться, я знаю. Тут для мене немає проблем. Я бачила аж п'ять еротичних фільмів. Могла б скласти іспит з техніки сексу. От тільки не знаю, які при цьому мають бути почуття, емоції.

ГЕРБ. Розумію... А може, тобі було б зручніше побалакати про це із Стефі?

ЛІБІ. Може, й так. Але мені важливіше обговорити ці речі з тобою.

ГЕРБ. Чому?

ЛІБІ. Бо ти мій батько. І твоя думка для мене дуже багато важить.

ГЕРБ. Дуже мило з твого боку. Я тобі щиро вдячний.

ЛІБІ. Але якщо ця розмова морально травмує тебе, то не треба. Зрештою, вип'ю склянку-дві вина та й шубовсну, як у воду.

ГЕРБ. Нікуди ти не шубовснеш! Спершу я хотів би знати, чи той твій Гордон... як там його далі... гідний того, щоб стати першим у твоєму житті.

ЛІБІ. Хтось же має колись бути першим. А як і не він, то цей досвід придасться мені згодом.

ГЕРБ. Ну знаєш, Лібі... Ти просто унікум. Я ще ніколи в житті не стрічав такої дівчини... Отже, про секс... Не знаю навіть, з чого почати...

ЛІБІ. Може, мені запитувати тебе про щось?

ГЕРБ. Чудова ідея. Запитуй.

ЛІБІ. А про що?

ГЕРБ. Звідки мені знати. Я маю відповідати на твої запитання.

ЛІБІ. Ну гаразд... От як щодо емоцій — чоловік почуває те саме, що й жінка, чи ні?

ГЕРБ. Чи почуває чоловік те саме, що й жінка?.. Ні!

ЛІБІ. Справді ні?

ГЕРБ. А що — хіба так?

ЛІБІ. Та ні, я не перевіряю тебе. Просто хочу знати напевне... А скільки років тобі було, коли це сталося вперше?

ГЕРБ. П'ятнадцять.

ЛІБІ. Як?! П'ятнадцять?!

ГЕРБ. Я ріс у грубому середовищі. П'ятнадцятирічного хлопця, що не гуляв з дівчатами, там вважали за гомика.

ЛІБІ. А хто була твоя перша дівчина?

ГЕРБ. Та знаєш, я й не розгледів. Було дуже темно, а мені хотілося швидше з цим покінчити.

ЛІБІ. Ну, а з мамою у вас як було?.. Мабуть, це дуже важке запитання, еге ж?

ГЕРБ. Поки що найважче з усіх... Як тобі сказати... Вона була не схожа на всіх тих жінок, яких я знав раніше. Поважна, вихована. Це мені подобалось. У їхньому домі на столі завжди лежав журнал «Тайм», що було для мене ознакою високої культури.

ЛІБІ. А *оте* між вами сталося до чи після одруження?

ГЕРБ. Не думав, що ти перевершиш своє попереднє запитання... А що казала тобі мати?

ЛІБІ. Вона казала — після.

ГЕРБ. Після?.. Атож, звісно, що після.

ЛІБІ. Ні, не після. Я знала, що вона каже мені неправду. Просто вона не хотіла говорити зі мною про всі ті речі. Ось чому я й питаю тебе. Мені хотілося знати, що вона при цьому відчувала. Страх чи збудження. Чи було їй хіроше, чи, може, боляче. Я не вважала, що це безглузді запитання. Ну скажи, навчила ж вона мене ходити, то чом не могла навчити кохати?

ГЕРБ. Не знаю.

ЛІБІ. То яка вона була? У ліжку.

ГЕРБ. Лібі, має ж бути якась межа!

ЛІБІ. Річ у тім, що коли ти пішов од нас, вона стала наче сама не своя. Така люта, дражлива... По-моєму, після тебе вона не спала з жодним чоловіком.

ГЕРБ. Ну, не кажи... Жінка вона приваблива.

ЛІБІ. Враження було таке, наче ти пішов і забрав її з собою. Тим-то я й була така зла на тебе. Не тільки тому, що ти покинув нас, хоч і це вже погано. Але ти міг би залишити нам матір.

ГЕРБ. Та вона ж і залишилася з вами. А якщо й справді не мала відтоді інших чоловіків, то це був її власний вибір. Може, ви, діти, замінили їй чоловіків.

ЛІБІ. Може... Отож не дивно, що я виросла такою недотепою.

ГЕРБ. Не кажи дурниць.

ЛІБІ. Бувало, вона так стискала мене в обіймах, неначе хотіла вичавити

з мене всю любов, якої не могла дістати десь-інде. І я, замість бути самою собою, росла таким собі сурогатом...

ГЕРБ. Ніякий ти не сурогат. Ти — перша скрипка в оркестрі. Я ще ніколи не зустрічав дівчини твого віку, що була б така певна себе. О Боже, мені б хоч половину твоєї впевненості, то, може б, ти сьогодні ввечері підігнала до того під'їзду і мою машину!

ЛІБІ. Моєї впевненості?.. Та я тільки-но вранці прокидаюся — і одразу починаю боятися.

ГЕРБ. Боятися чого?

ЛІБІ. А всього. Я встаю на годину раніше за тебе, аби тільки пересвідчитись, що ти тут, ніде не дівся... Я знаю, що бабуся померла. Знаю, що навряд чи вона чує мене. А проте щодня розмовляю з нею, бо не певна, що мене захоче вислухати ще хтось. Коли мені доводиться говорити десь на людях, у мене так калатає серце, що це видно й під кофтинкою. А з отими рекламними картками, на яких я пишу своє ім'я... Це ж не я придумала, а Гордон. То він спершу так робив, а потім і я за його прикладом... Ну, а як хочеш знати геть усю правду, то я й не хочу бути акторкою. І нічого в цьому ділі не тямлю. Я сама не знаю, ким я хочу бути... *(Починає хлипати.)* Просто мені хотілося приїхати сюди й побачити тебе... Побачити, який ти є. Хотілося дізнатись, чому я так боюся, коли якийсь хлопець хоче доторкнутися до мене... І ще хотілося, щоб бодай хто-небудь з нашої сім'ї пригорнув мене просто тому, що це я, Лібі, а не хтось інший, кого немає під рукою... *(Гірко плаче.)*

Герб рвучко обіймає її і пригортає до себе.

ГЕРБ. Я тут, моя дитино, я з тобою. Все гаразд. Не плач. Я з тобою, доню. з тобою... *(Тихенько колисає її.)*

ЛІБІ *(крізь беззвучні ридання)*. Ще, будь ласка... ще...

ГЕРБ. Я колисатиму тебе скільки хочеш. І взагалі залишайся в мене, будемо жити разом.

ЛІБІ. Але ж я і маму люблю. А оте, що казала про неї, — зовсім не зі зла.

ГЕРБ. Я знаю.

ЛІБІ. Це тільки тому, що вона ніколи не пускала мене в своє серце. Коли вона обіймає мене, я відчуваю лише її руки... і ніколи не відчуваю серця.

ГЕРБ. Я тебе розумію.

ЛІБІ *(плаче, вже не криючись; потім відвертає обличчя)*. Ой Боже ж ти мій, ну чисто греблю прорвало! Ніколи не чекала такого від себе. Сподіваюся, цей будинок застрахований від повені?..

ГЕРБ. А знаєш, Лібі, і це може бути радістю.

ЛІБІ. Що — це?

ГЕРБ. Віддавати себе іншим... любити їх, давати їм утіху, робити щасливими... і самому бути щасливим із ними. Отак воно і в нас зі Стефі. Щоразу, кожної зустрічі.

ЛІБІ. Це справді так?

ГЕРБ. Тобі я не став би брехати.

ЛІБІ. Тоді чому ж ти запрошуєш її сюди тільки раз на тиждень?

ГЕРБ. А тому, що в нашій сім'ї не одній тобі бракує впевненості.

Вони обіймаються, і світло згасає.

КАРТИНА ЧЕТВЕРТА

Через кілька днів. Недільний ранок, близько одинадцятої.

ГЕРБ *(виходить із спальні і, повернувшись до дверей ванної, гукає)*. Лібі! Ти уже встала? Зараз їдемо снідати до ресторану «Нат і Ел». Замовимо омлет з грибами та цибулею, сир, булочки і цілий кавник гарячої кави. А потім — на стадіон, на бейсбол. Сьогодні наші «Доджери» грають з філадельфійцями. Я ще вчора купив квитки. *(Виглядає з дверей у садок.)* А день який чудовий! Тихо, трохи хмарно, сонце не пече. Ти знаєш, про що я подумав? Чи не змогла б ти поставити на машину новий брезентовий верх? А то мій старий уже геть розлазиться, скоро впаде на голову. Це ж не так уже й складно, як по-твоєму?..

Ти що — отак збираєшся їхати? Ми ж до стадіону не по горах підемо... Чогось ти невесела, я бачу. Не хочеш на бейсбол? Гаразд, то й не треба. Просто я подумав, що це тебе розважить.

ЛІБІ (*нерішуче*). Та я б пішла... Залюбки пішла б з тобою.

ГЕРБ. То чого ж таке печальне обличчя?

ЛІБІ. Печальне? Та ні — прощальне. Я їду додому. (*Зашнуровує черевики.*)

ГЕРБ. Як тебе розуміти?

ЛІБІ. Так, як є. Повертаюся додому. До Нью-Йорка.

ГЕРБ. Коли?

ЛІБІ. Сьогодні. Оце зараз. Чекала тільки, коли ти встанеш. Уже подзвонила до Стефі, попрощалася. Вона сказала, може, ще встигне під'їхати.

ГЕРБ. Ти що — назавжди?

ЛІБІ. Сподіваюся, що ні. Може, колись ти запросиш мене приїхати знов... А може, й сам приїдеш погостюєш у мене в Нью-Йорку. Сподіваюся, що я на той час матиму власне житло. То, гляди, й тобі випаде нагода поспати в *моєму* алькові.

ГЕРБ. Коли ти все це надумала?

ЛІБІ. Сьогодні вночі. Я довго не могла заснути. Лежала в ліжку, і раптом якийсь голос сказав мені: «Лібі, час тобі їхати додому. Ти ж дістала те, задля чого приїхала». І тут я збагнула, що це не бабусин голос. То був мій власний внутрішній голос. Отож уранці я встала і спакувала речі.

ГЕРБ. Як це — ти дістала те, задля чого приїхала? Що ти дістала? Роботу на автостоянці? Невже ти задля цього сюди їхала?

ЛІБІ. Ні. Я їхала, аби дістати щось від тебе. Думала, ти допоможеш мені зробити кар'єру в кіно. А може, тільки задля того, аби сказати тобі, що ти... ну, ти знаєш хто. Та коли того вечора ти обняв мене і сказав, щоб я залишилася в тебе хоч і назавжди, я відчула, як б'ється твоє серце, відчула, що у тебе *в душі*, і саме отоді, коли ти обіймав мене, я зрозуміла, що оце і є те, задля чого я сюди їхала.

ГЕРБ. То навіщо ж їхати звідси? До чого такий поспіх? Шістнадцять років пішло в нас на те, щоб добутися туди, де ми тепер є. Негаразд знову повертатись назад, звідки ми вирушили в цю дорогу.

ЛІБІ. А ми й не повертаємось назад. Просто я повертаюся до Нью-Йорка. Тепер ми з тобою справжні родичі. Я знаю, який ти, ти знаєш, яка я. Це зовсім не те, що було.

ГЕРБ. Навіщо тобі той Нью-Йорк? Що ти там робитимеш?

ЛІБІ. Почну серйозно думати про своє дальше життя — замість того, щоб гайнувати час і злоститися на те, чого я не маю.

ГЕРБ. Але ж ти тільки-но приїхала! Що таке мізерні два тижні! Погостюй ще хоч два тижні, то вже буде місяць... Ходімо зі мною на бейсбол, Лібі! Не їдь сьогодні, прошу тебе... О Боже, мені ж тебе так бракуватиме!

ЛІБІ. Ми можемо телефонувати одне одному. Можемо писати листи. Я часто думала про те, які чудові листи має писати мій батько: він-бо письменник-професіонал і все таке. А тепер я зберігатиму їх і потім зроблю з них книжку...

ГЕРБ. І назвеш її «Приватне листування Герберта Такера».

ЛІБІ. А чого ж, непогано.

ГЕРБ. Тобі будуть потрібні гроші на літак.

ЛІБІ. Гроші я маю. Заробила за цей тиждень хіба ж стільки... До Чікаго доїду автобусом, а далі голосуватиму.

ГЕРБ. Ні, я не хочу, щоб ти голосувала. (*Дістає з кишені гамана.*) Я дам тобі грошей.

ЛІБІ. Ні, тату, не треба. Ну прошу тебе...

ГЕРБ. Варто було знести що завгодно, аби почути оце «тату»... Ой, мабуть, краще б тобі не приїжджати — не було б мені тепер так тяжко!

ЛІБІ. Не кажи такого.

ГЕРБ. Та я вже й сам не знаю, що кажу, хай йому чорт. Просто себе не

тямлю... Треба ж було мене попередити. Якби я знав, що ти пробудеш тут усього два тижні, я б ніколи не...

ЛІБІ. Що — «не»?

ГЕРБ. Та ні, нічого.

ЛІБІ. Ти б ніколи не... що? Не прихилився б так до мене?

ГЕРБ. Я цього не сказав.

ЛІБІ. Але хотів сказати... А чому не сказав? Чого ти так боїшся до когось прихилитися?

ГЕРБ. Щоб потім не залишитися в самотині.

ЛІБІ. Слухай. Ти хотів піти на бейсбол, то я йду з тобою. А поїхати можу й завтра.

ГЕРБ. Та ні. Який у цьому сенс? Я віддам квитки Стефиним малим. *(Сідає і з болісною гримасою береться за живіт.)*

ЛІБІ. Що сталося? Тобі недобре?

ГЕРБ. Якась болісна порожнеча у шлунку. Мабуть, просто зголоднів.

ЛІБІ. Пообіцяй мені, що не повернешся до своєї звички харчуватись абияк. І не дбати про себе. А то я щодня надсилатиму тобі з Нью-Йорка сендвічі.

ГЕРБ. Надсилай їх так, щоб наспівали до сніданку. Терпіти не можу доїдати вчорашнє.

ЛІБІ. Це були найкращі два тижні в моєму житті. Ні на що в світі їх не проміняла б.

У дверях з'являється засапана СТЕФІ.

СТЕФІ. За два квартали звідси в мене скінчився бензин. Думала, вже не застану тебе. О Боже, ну й вигляд у мене!

ЛІБІ. Як на мене, то чудовий. А ти як вважаєш, тату?

Герб підводиться і виходить у садок.

СТЕФІ. Як він сприймає твій від'їзд?

ЛІБІ. Страшенно засмучений. Але ж це добре, правда?

СТЕФІ. Ти дуже змінилася відтоді, як я побачила тебе вперше. Стала ніби вища на зріст. Підросла чи що?

ЛІБІ. Еге ж. Морально. І погарнішала, тільки це ще не проявилось.

СТЕФІ. Я ладна тобі повірити... Ой, оце ж для тебе. *(Подає Лібі великий цупкий конверт.)*

ЛІБІ. Що це?

СТЕФІ. Подарунок. Відкрий.

Лібі відкриває конверт і виймає з нього велику — двадцять чотири на тридцять — глясовану фотографію Джейн Фонда.

ЛІБІ *(читає напис на фотографії)*: «Лібі — дівчині, що, як я чула, близька мені вдачею. З найкращими побажаннями, Джейн Фонда»... Ну все, я впала. Немає більше високої на зріст і гарної на вроду дівчини з Брукліна... Подумати тільки, за якихось два тижні справдилось усе, про що я мріяла! Ще можна жити на цьому світі. *(Іде до свого рюкзака, що стоїть на журнальному столику, і обережно вкладає в нього конверт з фотографією.)*

СТЕФІ. Я мало не роздобула тобі ще й Кендіс Берджен.

ЛІБІ. Та нічого. Кендіс я знаю особисто. Встигла познайомитись.

Із садка повертається ГЕРБ з трьома апельсинами в руках.

ГЕРБ. Це тобі на дорогу...

ЛІБІ. Ой, я ж зовсім забула попередити маму, що повертаюся. Тату, можна. я подзвоню по міжміському? Збитки я тобі відшкодную. *(Біжить до телефону і набирає номер.)*

СТЕФІ. Може, мені вийти надвір?

ЛІБІ. Не треба. Ви мені не заважаєте. *(У трубку.)* Алло, мама?.. Привіт, мамо, це я, Лібі... Та ні, ні, усе пречудово... Ну, а ти там як?.. А ноги не болять?.. То не стій на них багато... *(Затуляє рукою трубку; до Стефі.)* Вона каже: «А на чому ж я маю стояти?» *(Знов у трубку.)* Мамо! Слухай. Я тільки хотіла сказати тобі, що повертаюся додому... Атож, сьогодні виїжджаю... Ні-ні-ні, усе дуже

добре. Розкажу, коли приїду... Еге ж, і я за тобою скучила. Весь час про тебе згадувала... Ой, мамо, мені треба стільки всякого з тобою обговорити! Я стала тут у Каліфорнії така просвічена... *Просвічена*... Ну дарма, поясню, коли приїду... Слухай, мамо, ти можеш хвилиночку почекати? Не відходь від телефону. (*Затуляє рукою трубку; до Герба.*) Я розумію, що так нечесно, і ти зовсім не зобов'язаний, але для мене це дуже багато важить... Привітайся з нею.

ГЕРБ. Лібі!

ЛІБІ. Я ж не прошу, щоб ти розмовляв. Скажеш тільки: «Привіт!» Вона якась пригнічена, я чую з голосу. А це буде з твого боку гарний жест, тим більше, що скоро День матері і дитини.

ГЕРБ. Ну що ти, Лібі! Я не розмовляв з цією жінкою шістнадцять років. І раптом візьму трубку й бовкну: «Привіт!»

ЛІБІ. Важко тільки почати.

ГЕРБ. Не силуй мене, Лібі. І матір свою не силуй. Не став нас обох у незручне становище.

ЛІБІ. Я ж не *сватати* вас збираюся. Просто вважаю за безглуздя довіку плекати образу за те, що сталося шістнадцять років тому.

ГЕРБ. Стефі, ну, може, хоч ти їй поясниш...

ЛІБІ. Стривай, я спитаю маму. Якщо вона погодиться, ти не будеш опиратися?

ГЕРБ. Та не погодиться вона. Чого б це вона мала погоджуватися?

ЛІБІ. А раптом... Хто знає... То я спитаю?

ГЕРБ. Ну-ну, питай. Я цю жінку знаю.

ЛІБІ (*у трубку*). Мамо?.. Тут дехто хоче привітатися з тобою... Так. Він стоїть поруч мене. То як ти на це дивишся?.. Еге... Еге... Гарзд, хвилиночку... (*Затуляє рукою трубку й підступає до Герба.*) Вона каже: якщо ти хочеш привітатися, вона не може тобі заборонити.

ГЕРБ. От бачиш! А я що казав?

ЛІБІ. Та вона ж погодилась. Це має означати «так».

ГЕРБ. Це найгірше «так» в усьому моєму житті!

ЛІБІ. Вона чекає біля телефону. Якщо ти *зараз же* не озвешся, оце таки справді буде казна-що.

ГЕРБ (*люто глипнувши на неї*). Ну ти ж і штучка! Ще *та* штучка! Добре, що ти не залишилася ще на два тижні, а то б я сам пішов на шосе ловити попутні машини до Нью-Йорка! (*Ступає до неї.*) Дай трубку!

ЛІБІ (*в трубку*). Мамо?.. Ну ось він. (*Віддає трубку Гербові.*)

Герб бере трубку й розпачливо озирється навколо.

СТЕФІ. Піду помию руки. (*Виходить до ванної.*)

ЛІБІ. Піду застелю твоє ліжко. (*Іде до спальні й зачиняє за собою двері.*)

Герб залишається сам. Дивиться на телефонну трубку, тоді тяжко зітхає і підносить її до вуха.

ГЕРБ. Алло!.. Бланш?.. Це я, Герб... Атож... Атож, і для мене сюрприз. Ну, як ти там?.. Он як... Та мені часом теж ноги дошкуляють... Лібі показала мені твою фотокартку. Ти дуже добре виглядаєш... Ту, де ти в голубій сукні та оранжевому светрі... Ні, зовсім не дебела. Як на мене, така сама, як колись... Слухай, ось що я хотів тобі сказати... Так-так, Лібі — чудова дитина. Може, іноді надто безпосередня, ти розумієш?.. але загалом... Атож, це твоя велика заслуга, Бланш, і ти можеш пишатися... Дуже й дуже пишатися... Еге ж, і мені було приємно поговорити з тобою... Бережи себе, Бланш... Кому?.. А, ну звісно. Звісно, якщо він там, дай йому трубку... (*Жде, знову тяжко зітхає.*) Алло! Привіт, Робі, як ся маєш?.. Еге ж, і я радий тебе почути... Мені казали, ти граєш на піаніно... Тобі подобається?.. Так, і мені подобається. Гарний інструмент... Що-що?.. А, так. Так, я саме працюю над новим сценарієм... О, ти бачив той фільм? Це ж було років зо три тому... Я радий, що він тобі сподобався... Ні, я не знав, що ти його бачив... Ти це серйозно?.. Справді? Ну що ж, коли так, заходь і до мене. Адресу Лібі знає... Гарзд. Мені теж треба йти. Приємно було поговорити з тобою... Вітай маму... До побачення, Робі. (*Втирає очі, тоді гукає.*) Можете вже виходити!

ЛІБІ. Дякую. Ти дуже мило сказав про мене. А як тобі Робі?

ГЕРБ. На Карла начебто не схожий. У нього дуже тонкий голос.

ЛІБІ. Це він так говорить, коли хвилюється. Хай це тебе не турбує. Він зовсім не такий, як ти думаєш.

ГЕРБ. А хіба я що кажу? Можливо, він наступного літа прийде сюди. Може, й до школи тут ходитиме. Він сказав, що буде радий навідати мене.

ЛІБІ. Ось бачиш! Бачиш! Тепер ти не шкодуєш, що взяв трубку?

ГЕРБ. Мабуть, це означає, що слідом за Робі сюди приїде і твоя мати.

ЛІБІ. Та ні, не бійся. Маму з її помешкання нізащо не витягнеш. Вона житиме в Брукліні довіку, і там-таки її і поховують, поруч з бабусею.

ГЕРБ. І тоді ви вестимете вже тристоронні розмови. Доведеться встановити додаткову лінію.

СТЕФІ. Лібі, я теж зараз їду. Коли хочеш, підвезу куди тобі треба.

ЛІБІ. Ні, дякую. Я хочу піти звідси так само, як прийшла. Своім ходом. У наш час дівчина має бути самостійною. Я нічого не забула?

ГЕРБ. Апельсини. Не забудь апельсини.

ЛІБІ *(бере їх у руки)*. Дякую. У тебе справді розкішні апельсини і лимони.

СТЕФІ. Я дуже рада, що сьогодні ти побачила справжнього Герба Такера, такого, якого ти шукала.

ЛІБІ. Слухайте, Стефі, може, колись у вас будуть зйомки в Нью-Йорку, то ми маємо вільну кімнату. Раніше в ній жила бабуся. А тепер я розмалювала її під Французьку Рів'єру.

СТЕФІ. Я все життя мрію побувати на Французькій Рів'єрі... Ну от, знову треба мити руки. *(Виходить до ванної.)*

ЛІБІ. Отож... Знову їхати, знову прощатися...

ГЕРБ *(озирається навколо)*. Треба б подарувати тобі що-небудь на згадку... Не знаю навіть, що б його придумати.

ЛІБІ. А я знаю.

ГЕРБ. Знаєш? А що?

ЛІБІ. Твою фотографію.

ГЕРБ. Фотографію? *(Озирається.)* Та я й не певен, чи маю щось пристойне. *(Висуває шухляди.)* Десь було кілька рекламних знімків, але їх робили років шість тому. Я там ще з вусами і зовсім на себе не схожий.

ЛІБІ *(дістає з рюкзака «Кодак»)*. У мене все наготові. Тобі залишається тільки стати отам.

ГЕРБ. О Боже, терпіти не можу фотографування.

ЛІБІ. Не ти ж це робитимеш. Зніматиму я. А ти позуй, ото й тільки. *(Наводить камеру.)*

Герб зняковіло стоїть перед об'єктивом.

Ти не можеш щось із собою зробити? У тебе такий вигляд, наче ти в тюремній камері.

ГЕРБ. А що я маю зробити? Затанцювати чи що?

ЛІБІ. Ні. Просто всміхнутися до мене. Ну ж бо, примусь себе... Оце така усмішка? Так усміхаються на кладовищі. Ану, щиру, широку усмішку для Лібі, гарзд?

Герб усміхається.

(Клацає затвором.) Стій на місці! Ще одну — для Робі.

Герб усміхається.

(Клацає затвором.) А тепер — для мами.

ГЕРБ. Ну знаєш, це вже занадто!

ЛІБІ. До Дня матері й дитини. Будь джентльменом.

Герб усміхається.

(Клацає затвором.) Дякую. Решта плівки піде на красвиди Америки... Ну що ж, треба, мабуть, вирушати, бо ще п'ять хвилин — і я пушу тут коріння... До побачення, тату. Я люблю тебе. *(Вибігає за двері.)*

Відчиняються двері ванної, і виходить СТЕФІ.

СТЕФІ. Ну, мабуть, час і мені... Ти не проти, якщо я візьму на кілька хвилин твою машину? Я тільки доїду до заправки, наберу каністру бензину і одразу ж повернуся.

ГЕРБ. Та певне.

СТЕФІ. Я сьогодні веду своїх малих у кіно, а потім пообідаємо в китайському ресторанчику. Не хочеш до нас приєднатися?

ГЕРБ. Не знаю... Я думав сісти написати кілька сторінок.

СТЕФІ. У неділю?

ГЕРБ. А машинці однаково. Йй що неділя, що середа...

СТЕФІ. Та звісно. Ну що ж, може, колись іншим разом...

ГЕРБ. Еге ж.

СТЕФІ. Уже маєш якийсь певний задум?

ГЕРБ. Еге ж. Здається, маю.

СТЕФІ. Я рада за тебе... Щось нове?

ГЕРБ. Та ні. Задум давній. Він виник у мене ще років шістнадцять тому.

СТЕФІ. Мені він уже подобається. *(Повертається і йде до машини.)*

Герб йде до письмового столу і сідає.

(Повертається.) Забула взяти ключі... Я бачу, ти вдався до самореклами.

ГЕРБ. Про що це ти?

СТЕФІ *(показує йому невелику червону картку).* Це лежало в тебе на кермі. *(Подає Гербові картку.)*

Герб мовчки читає, усміхається і віддає картку їй.

(Читає вголос.) «Герберт Такер. Письменник-сценарист нью-йоркської школи. Пише будь-які сценарії — як великі, так і малі».

З а в і с а.

Заставка Ганни Ярошенко